

Genius loci průmyslového města. Případová studie Mladá Boleslav

Bakalářská práce

Studijní program: B1301 – Geografie

Studijní obory: 7504R181 – Geografie se zaměřením na vzdělávání (dvouoborové)
7507R036 – Anglický jazyk se zaměřením na vzdělávání

Autor práce: **Lucie Klacková**

Vedoucí práce: RNDr. František Murgaš, Ph.D.

Technická univerzita v Liberci
Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická
Akademický rok: 2017/2018

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE (PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Lucie Klacková**
Osobní číslo: **P16000318**
Studijní program: **B1301 Geografie**
Studijní obory: **Geografie se zaměřením na vzdělávání (dvouoborové)**
Anglický jazyk se zaměřením na vzdělávání
Název tématu: **Genius loci průmyslového města. Případová studie Mladá
Boleslav**
Zadávací katedra: **Katedra geografie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl:
Analýza genia loci z aspektu průmyslového města

Zásady:

1. Rešerše odborné literatury
2. Objasnění pojmu genius loci a jeho porovnání s termínem sense of place
3. Geografická charakteristika města Mladá Boleslav
4. Empirický výzkum v podobě dotazníkového šetření zaměřený na vnímání genia loci obyvateli Mladé Boleslavi a obyvateli České republiky
5. Analýza zjištěných výsledků

Rozsah grafických prací: dle potřeby

Rozsah pracovní zprávy: 40 stran

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná

Seznam odborné literatury:

BARNES, T. Genius loci. In: Gregory, D., Johnston, R., Pratt, G., Watts, M., Whatmore, S. (eds.) The Dictionary of Human geography, 5th edition, pp. 272-273. 2009. Chichester: Wiley-Blackwell. ISBN 978-1-4051-3288-6.

CÍLEK, Václav. Prohlédni si tu zemi. Praha: Dokořán, 2012. ISBN 978-80-7363-419-3.

DAY, Christopher. Duch a místo. Brno: ERA, 2004. ISBN 80-86517-95-0.

NORBERG-SCHULZ, Christian. Genius loci: krajina, místo, architektura. 2. vyd. Praha: Dokořán, 2010. 219 s. ISBN 978-80-7363-303-5.

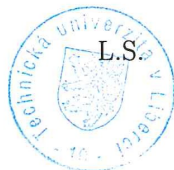
ZELENKA, Josef. Percepce krajiny a genius loci. Hradec Králové: Gaudeamus, 2008. ISBN 978-80-7041-191-9.

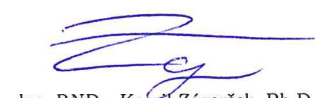
Vedoucí bakalářské práce: RNDr. František Murgaš, Ph.D.
Katedra geografie

Datum zadání bakalářské práce: 15. května 2018

Termín odevzdání bakalářské práce: 19. dubna 2019

prof. RNDr. Jan Pícek, CSc.
děkan

doc. RNDr. Kamil Zágorský, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 25. května 2018

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že texty tištěné verze práce a elektronické verze práce vložené do IS STAG se shodují.

Datum: 21. 6. 2019

Lucie Klacková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala svému vedoucímu práce RNDr. Františku Murgašovi Ph.D. za cenné rady, připomínky, a především čas a trpělivost, které mi při řešení dané problematiky poskytl.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá výzkumem genia loci průmyslových měst. Jejím cílem je odpověď na otázku, zda i průmyslové město může mít svého genia loci. V první části práce je soustředěna pozornost na teorii genia loci a jeho komparaci s pojmy jemu podobnými. Tato část vychází z rešerší domácí i zahraniční literatury. Druhá část se zaměřuje na výzkum potencionálního genia loci průmyslových měst, založený na popisu příkladových měst a vlastním měření potenciálu města pro genia loci. V třetí části bude nastíněna geografie města Mladá Boleslav s důrazem na klíčový faktor rozvoje města, kterým je automobilový průmysl. Z dotazníkového šetření vnímání města a jeho genia loci obyvateli Mladé Boleslavi na jedné straně a ostatními obyvateli České republiky na druhé straně vyplynou údaje, které potvrdí nebo vyvrátí poznatky získané rešerší literatury a předchozím výzkumem.

Klíčová slova: genius loci, průmyslové město, Mladá Boleslav, dotazníkové šetření

Annotation

This thesis focuses on research of genius loci from the view of industrial cities. The main task of the thesis is to find out if it is possible for an industrial city to have its own genius loci. The first part focuses on theoretical term genius loci and its comparison with similar terms. This part is based on domestic and also abroad literature. The second part focuses on the research of potential genius loci of industrial cities. This research is based on description of examples of industrial cities and very own measurements, which find out the potential genius loci of cities. The last part focuses on the geography of Mladá Boleslav, especially on its main economic element – automobile industry. This part is supplemented with questionnaire survey, which is based on comparing answers of inhabitants of Mladá Boleslav and other people from the Czech Republic.

Key words: genius loci, industrial city, Mladá Boleslav, questionnaire survey

Obsah

Úvod.....	9
1 Genius loci.....	10
1.1 Místo.....	11
1.1.1 Místo a jeho vztah s geniem loci.....	13
1.2 Sense of place.....	13
1.2.1 Sense of place a jeho vztah s geniem loci.....	14
1.3 Genius regionis.....	15
1.3.1 Genius regionis a jeho vztah s geniem loci.....	15
2 Genius loci českých měst	16
2.1 Český Krumlov – příklad města zapsaného v UNESCO	19
2.2 Liberec – příklad krajského města nezapsaného v UNESCO	21
2.3 Znojmo – příklad okresního města nezapsaného v UNESCO	24
3 Genius loci průmyslových měst	27
3.1 Vybraná průmyslová centra Evropy a jejich genius loci.....	29
3.1.1 Düsseldorf.....	30
3.1.2 Žilina	32
3.2 Vybraná průmyslová centra České republiky a jejich genius loci	35
3.2.1 Ostrava	35
3.2.2 Kladno.....	38
4 Genius loci Mladé Boleslavi – případová studie	41
4.1 Vymezení zájmového území	41
4.2 Humánně geografická charakteristika Mladé Boleslavi.....	42
4.3 Historie Mladé Boleslavi.....	43
4.4 Město automobilů – od Laurin & Klement ke Škoda Auto a.s.	44
4.5 Kulturní a přírodní památky Mladé Boleslavi.....	45
4.6 Zkoumání genia loci Mladé Boleslavi	47
4.6.1 Hlavní metoda výzkumu a charakter dotazníkového šetření	48
4.6.2 Genius loci Mladé Boleslavi podle názorů jejích obyvatel a respondentů dojíždějících za prací a studiem (skupina č. 1).....	50
4.6.3 Genius loci Mladé Boleslavi podle názorů ostatních obyvatel ČR (skupina č. 2) 53	
5 Analýza zjištěných poznatků.....	56
5.1 Analýza výsledků dotazníkového šetření.....	56
5.2 Shrnutí výsledků.....	57
6 Didaktický rozměr genia loci průmyslových měst	58
Závěr	59
Seznam použitých zdrojů.....	60
Seznam příloh	64

Seznam obrázků

Obrázek 1: Zámek Český Krumlov tyčící se nad meandrem řeky Vltavy	21
Obrázek 2: Liberecká radnice na náměstí Dr. Edvarda Beneše	24
Obrázek 3: Rotunda sv. Kateřiny na Znojemském hradě	26
Obrázek 4: Bývalý přístav MedienHafen	32
Obrázek 5: Katedrála Najsvätejšej Trojice a Žilinská balustráda	34
Obrázek 6: Národní kulturní památka Dolní oblast Vítkovice	38
Obrázek 7: Pohled na zchátralé budovy Vojtěšské huti.....	40
Obrázek 8: Vymezení zájmového území	42
Obrázek 9: První automobil Voiturette Laurin & Klement A	45
Obrázek 10: Struktura respondentů podle vztahu k městu Mladá Boleslav	49
Obrázek 11: Změna atmosféry Mladé Boleslavi skupina č.1	51
Obrázek 12: Genius loci Mladé Boleslavi skupina č.1	52
Obrázek 13: Místa s pozitivní atmosférou dle skupiny č.1	52
Obrázek 14: Změna atmosféry Mladé Boleslavi skupina č.2	54
Obrázek 15: Genius loci Mladé Boleslavi skupina č.2	54
Obrázek 16: Místa s pozitivní i negativní atmosférou dle skupiny č.2.....	55

Seznam tabulek

Tabulka 1: Vávrova typologie míst dle Tuanovy klasifikace	12
Tabulka 2: Indikátory pro výzkum genia loci měst	18
Tabulka 3: Genius loci Českého Krumlova	20
Tabulka 4: Genius loci Liberce	23
Tabulka 5: Genius loci Znojma.....	26
Tabulka 6: Genius loci Düsseldorfu	31
Tabulka 7: Genius loci Žiliny	34
Tabulka 8: Genius loci Ostravy	37
Tabulka 9: Genius loci Kladna	40
Tabulka 10: Genius loci Mladé Boleslavi.....	48
Tabulka 11: Původní rozdělení respondentů podle vztahu k městu Mladá Boleslav	49
Tabulka 12: Konečné rozdělení respondentů podle vztahu k městu Mladá Boleslav	50
Tabulka 13: Hodnocení na Cantrilově škále skupina č. 1	50
Tabulka 14: Hodnocení na Cantrilově škále skupina č. 2.....	53

Úvod

Používání slovního spojení *genius loci* je současnou společností poměrně frekventováno. Běžné je používání tohoto termínu v souvislosti s propagací firem, organizací nebo restaurací jak v České republice, tak i po celém světě. Současná společnost má pojem *genius loci* ve svém podvědomí. Jeho skutečný význam se ale postupně vytrácí, a právě proto jsem si *genius loci* zvolila jako téma své práce. V současné geografii se terminologii *genia loci* již nevěnuje přílišná pozornost. Současné i minulé studie jsou založeny na původním překladu latinského sousloví – *genius loci* – duch místa. Antická společnost pojmenovávala různými názvy ducha míst (*genius loci*), lidí (*genius populi*) nebo i věcí. Současná geografie shrnuje vše pod jediný termín – *genius loci* jako veškerou neuchopitelnou energii, kterou vyzařují nejen místa, ale i města, regiony, státy, krajina, historická období, věci nebo osoby.

Genius loci měst je převážně spojován s jejich historií a dochovanými památkami. Města historického rázu, která jsou oblíbenými turistickými destinacemi doslova dýchají na své návštěvníky historií a vyzařují zvláštní atmosféru – *genia loci*. Je možné tuto atmosféru pocítit i v současných průmyslových městech? Jsou i industriální lokality považovány za podstatnou část naší historie?

Primárním cílem této bakalářské práce je výzkum potencionálního *genia loci* průmyslových měst založeném na příkladu evropských i českých měst a případové studii města Mladá Boleslav. První část práce se věnuje objasnění pojmu *genia loci* v minulé i současné geografii a komparaci s jemu podobnými pojmy. Druhá část přechází k samotnému výzkumu, který obsahuje popis jednotlivých měst a vlastní metodu měření pomocí sedmi indikátorů pro zjištění potenciálu města pro *genius loci*. Nedílnou součástí výzkumu je případová studie průmyslového města Mladá Boleslav doplněná o dotazníkové šetření, které se skládá z odpovědí 118 respondentů – obyvatel města Mladá Boleslav a ostatních obyvatel ČR. Následujícím cílem je toto dotazníkové řešení zanalyzovat a propojit s výzkumem *genia loci* průmyslových měst. V rámci výzkumu jsou stanoveny následující hypotézy.

1. Průmyslové město může mít *genia loci*.
2. Mladá Boleslav má svého *genia loci*.
3. Obyvatelé Mladé Boleslavi jsou spokojeni se zdejším životem.
4. Ostatní obyvatelé ČR nevnímají Mladou Boleslav jako atraktivní město.

1 Genius loci

Genius loci, termín pocházející z latiny, může nabývat různých pochopení a významů. Pojem génius je překládán z lat. genius jako strážný duch, duše. Běžně byl tento pojem chápán jako výjimečné, ba až nadpřirozené schopnosti jedince. Různé starověké kmeny věřily, že tato nadpřirozená síla se skrývá v každém muži. Ve starověkém Římě byl tak uznáván genius císaře nebo mužů jako hlavy rodin. Genius byl ale chápán také jako územní ochránce různých celků (Vodáková 1996, s.341). Pojem locus znamená v latině místo (Šenková 2002 s.71). V doslovném překladu tedy pojem genius loci znamená duch místa. Tohoto doslovného překladu se ale nelze příliš držet. Velké množství autorů zabývajících se problematikou genia loci odpovídá velkému množství definic a chápání tohoto pojmu. Jednu z nejznámějších definic mezi českými autory zformoval Václav Cílek: „*Je to důvod, který neumíme pojmenovat a kvůli kterému se vracíme*“ (Cílek 2012, s. 91). Genius loci má své místo ve Velkém sociologickém slovníku: „*Genius loci je soubor mimořádných vlastností a významů charakteristických pro určitou sídelní lokalitu, propojující neopakovatelným způsobem určité lidské dílo s určitým přírodním prostředím*“ (Ryba 1996, s. 341), ale i v zahraničním díle The Dictionary of Human geography: „*Genius loci je duch místa nebo osobitá atmosféra místa*“ (Barnes 2009, s. 272).

Jednou z nejvýznamnějších prací, zabývajících se termínem genius loci je dílo Christiana Norberga-Schulze. Norberg-Schulz chápe genia loci jako ochranného ducha lidí i míst a datuje vznik tohoto pojmu již do starověkého Říma. Zde byl genius loci chápán jako strážce určitého místa, kterého si lidé představovali jako zvíře či nadpřirozenou bytost. Norberg-Schulz tvrdí, že antický člověk vnímal soužití s krajinou, ve které žil, jako životně důležité. Jako příklad můžeme uvést starověký Egypt, jehož obyvatelé obdělávali půdu tak, aby souzněli se záplavami Nilu (Norberg-Schulz 2010, s. 18). Tyto vazby mezi člověkem a prostředím měly své důsledky v umístování náboženských staveb. Umístování náboženských staveb bylo založeno na univerzálních zákonech člověka, které souzněly s věčným řádem místa. Tyto místa měly poskytovat lidem pocit bezpečí. Sakrální stavby ale nejsou jediné, u kterých se duch místa objevuje. Genius loci se zkrátka promítá v umělých lidských sídlech, která jsou propojena s přírodou a tím vytvářejí kulturní krajinu (Ryba 1996, s. 341).

Dnes je fenomén genia loci chápán jako jakási neuchopitelná mystická energie, kterou mohou obsahovat nejen místa, ale i města, regiony, státy, krajina, historická období, věci nebo osoby. Právě onu neuchopitelnost a tajemnost genia loci se snaží ve své diplomové práci pochopit Křížová, kde na tento fenomén pohlíží z oboru estetiky a filozofie (Křížová 2016, s. 1-2).

Tato práce se ale bude držet původního chápání genia loci, a tedy duchu místa, jehož definice se nejvíce blíží geniu loci, který v sobě skrývají města. Nejvýraznější míru genia loci vykazují především místa s bohatou a dlouho datovanou historií. Těmi jsou již zmíněné sakrální stavby či starověký Egypt, kde pozůstatky pradávných civilizací přechovaly svého ducha až do dnes. Na takových místech lze na vlastní kůži cítit silného ducha historie, vytvořeného našimi předky (Gromovská 2014, s. 11).

1.1 Místo

Z předchozích odstavců lze vyčíst, že pojem genius loci se skládá ze dvou výrazů: Genius – duch, duše a locus – místo. Je zřejmé že plný význam genia loci nelze pochopit, pokud si nepřiblížíme alespoň stručně oba tyto výrazy. Termín genius je již vysvětlen výše, a pojmu locus je věnována právě tato podkapitola. Definice místa je velmi subjektivní záležitostí, jelikož každý jedinec ho chápe různými způsoby. Tomuto konceptu se věnovalo mnoho filozofů a geografů. Ze zahraničních geografů se místu věnují čínsko-americký geograf Yi-Fu Tuan nebo Kanadčan Edward Relph, z českých je to pak Jaroslav Vávra.

Tuan uvádí, že místo může být definováno mnoha způsoby, ale upřednostňuje místo jako jakýkoliv stabilní objekt, který dokáže upoutat naši pozornost. Člověk se nedívá na prostor jako na celek, ale zastavuje se na jednotlivých bodech – místech, které ho zaujmou. Prostor se se dle Tuana stává místem, až ve chvíli, kdy mu je přisouzen konkrétní význam (Tuan 1997, s. 136 a 161). Relph považuje místo za zdroj identity a nejpodstatnější část lidské existence. Podle něj mají lidé k místu silné emociální vazby (Relph in Seamon and Sowers 2008). Oba autoři se shodují v tom, že místo je důležitou součástí lidské existence, a právě proto se objevuje velké množství definic. The Dictionary of human geography vysvětluje pojem místo – place následovně: „*Místo je, jakkoliv velká a jakkoliv uspořádaná geografická lokalita, jejíž význam lze porovnat s obecným významem oblasti, regionu nebo lokality, která má své specifické kulturní a sociální znaky*“ (Henderson 2009, s. 539).

Pravděpodobně nejnámější publikací pojednávající o místu a zároveň geniu loci je výše zmiňované dílo Christiana Norberga-Schulze, norského historika a teoretika architektury. Podle Norberga-Schulze jsou podstatou místa konkrétní věci (jako je např. tvar, barva atd.), které vytvářejí charakter daného místa. Místo je dle něj konkrétním prostředím s konkrétními událostmi. Norberg-Schulz vylučuje představu o události, která by neměla vztah k nějakému místu. Dále rozděluje místa na přírodní a umělá. Základ přírodních míst tvoří země a nebe jako základny existence a tvořivé síly. Mezi přírodní místa tak Norberg-Schulz řadí například hory

či stromy. U umělých míst je dle autora jedním z nejdůležitějších aspektů architektura, která konkretizuje místo, dodává mu existenciální oporu a zviditelňuje *genia loci*. Úkolem architekta je tedy dodávat význam místům, což pomáhá lidem bydlet. Norberg-Schulz následně zmiňuje význam bydlení, které dle něj znamená příslušnost osoby k určitému místu (Norberg-Schulz 2010, s. 5-6 a 23-69).

O architekturu opírá své dílo také Christopher Day. Věnuje se především ekologické architektuře, která dle jeho názoru prospívá lidem i prostředí. Zmiňuje důležitost vztahu mezi člověkem a místem a jejich vzájemném působení. Tvrdí, že čím více bude člověk ničit své prostředí, tím více dané prostředí zničí člověka. (Day 2004, s. 134).

Nejvýznamnější práce z českého prostředí věnující se fenoménu místa jsou práce českého geografa Jaroslava Vávry. V práci *Jedinec a místo* se Vávra zaměřuje na vzájemný vztah jedince a místa, ve kterém jedinec žije, pracuje, vzdělává se atd. (Vávra 2010). Studie *Vnímání místa* je naopak zaměřená především na české učitele zeměpisu a pomoc usnadnit učitelům chápání pojmu místo. Pro vysvětlení pojmu místa využívá Vávra především Tuanovi myšlenky, odpovídá na otázky jako jaký je smysl místa, jaká je jedinečnost a významnost místa apod. Využívá také Tuanovy klasifikace pro následné rozdělení míst (Vávra, 2003):

Tabulka 1: Vávrova typologie míst dle Tuanovy klasifikace

Místa jako veřejné symboly (<i>napohled s velkou přitažlivostí</i>)	Místa jako místa zvýšené péče (<i>napohled s malou přitažlivostí</i>)
posvátné místo	domov
veřejná zahrada	obchod
pomník	hospůdka
monumentální architektura	roh ulice, obytná čtvrť
veřejné prostranství	tržiště
ideální velkoměsto	město

Zdroj: Tuan in Vávra 2003 – vlastní zpracování

Tímto rozdělením se Vávra snaží usnadnit problematiku chápání místa nejen pro učitele ale i pro širokou veřejnost. Místa jsou rozdělena dle vizuálního významu. Místa, která jsou veřejnými symboly jsou zpravidla oficiální, lehko upoutají lidský zrak a vyvolávají v lidech úctu. Místa zvýšené péče jsou napohled nenápadná, nemají vizuální identitu, vyznačují se spíše svým charakterem. Taková místa se obtížně vymezují a mohou být poznána zásadně zevnitř, což souvisí především s citovými vztahy jedince. Místo zvýšené péče je tedy místo, kde se člověk cítí vnitřně spjat s materiálním prostředím a je si vědom místní identity (Vávra 2003).

1.1.1 Místo a jeho vztah s geniem loci

Místo – locus je nedílnou součástí sousloví genius loci. Je s ním spojeno nejen slovně, ale také společnou historií. Genius loci jako duch konkrétního místa byl vnímán již od dob starověkého Říma. Římané věřili že každé divadlo, lázně nebo radnice měli svého genia. Nejčastěji si ho představovali v podobě hada nebo jiného zvířete či nadpřirozené bytosti. Nejzřetelnější vztah genia a místa lze pozorovat v náboženství, kde posvátná místa hrála klíčovou roli. (Křížová 2016, s. 12).

Christopher Day řadí k nejposvátnějším místům vzduch a hory. Ty mají dle něj velkou živelnou a magickou sílu. (Day 2004, s. 260). Takovým místem je například monolit Ayersova skála neboli Uluru. Nachází se v samotném středu Austrálie a podle Aboriginců, původních australských obyvatel je místem s mystickým významem. Místní domorodci tvrdí, že právě duchové vztyčili tuto skálu nad zemský povrch a stále zde bdí nad dušemi živých. Již v prehistorickém období byli posvátné budovy umísťovány tak, aby byly v co nejužším vztahu s přírodními silami a využívaly jejich energii. Z této zásady vznikaly pak uzavřené svatyně Starověkých Řeků, které měli v sobě shromažďovat plodivou sílu, kterou měli vyzařovat do okolí (Křížová 2016, s. 13).

Kromě přírodních míst, posvátných míst a staveb považuje Day za místa s geniem např. i ložnice, jelikož zde začínáme a končíme své snění každý den, tedy opouštíme pozemský život a následně se do něj vracíme. Day přirovnává atmosféru ložnice ke svatyni, jelikož se zde lidé dříve modlili a je to prostředí vizuálního i akustického klidu (Day 2004, s. 261).

Ačkoliv se genius loci vztahuje ke konkrétnímu místu, není potřeba držet se představy fyzikálně vymezeného prostoru nutná. Ke kompletnímu porozumění genia loci je potřeba řádný rozbor a pochopení pojmu locus – místo. Ať už se jedná o pochopení jeho fyzického významu – světlo, tvary a barvy v prostoru, nebo souvislostí mezi místem, přírodou a lidmi (Křížová 2016, s. 13).

1.2 Sense of place

Sense of place, v českém překladu vnímání nebo také percepce místa bývá často humanistickými geografy připodobňováno ke geniui loci jako atmosféra daného místa. Základem pojmu je slovo místo, které má, jak je popsáno v předchozí kapitole, více pochopení a významů. Z toho vyplývá, že podobně jako místo, má i sense of place díky subjektivitě různých autorů několik definic a pochopení.

Yi-Fu Tuan definuje vnímání místa jako schopnost jedince rozlišit estetickou a morální kvalitu místa nebo i její nedostatek. Vnímání místa lze dle Tuana chápat dvěma způsoby. Jako jedinečný smysl daného místa, který vzniká z fyzických vlastností nebo spojitostí s významnou událostí anebo jako citový vztah jedince k danému místu. A zde se právě Tuanovy myšlenky přibližují ke *geniu loci*, jako jedinečné atmosféře místa (Tuan in Křížová 2016, s. 5). Stejně tak se ke *geniu loci* přibližuje *The Dictionary of Human Geography*. Ačkoliv je zde uvedeno několik definic z pohledu humanistické, kulturní nebo sociální geografie v podstatě definuje *sense of place* jako postoje a pocity, které chová člověk ke geografické oblasti, ve které žije (Wylie 2009, s. 676). Kromě geografie se pojmem *sense of place* zabývá také ekologická psychologie, ekologický design nebo management zdrojů.

V České republice se Jaroslav Vávra ve své studii *Vnímání místa* (2003) zaměřuje kromě pojmu místo také na anglický pojem *sense of place*. Vnímání místa je zde rozděleno na původní a současné. Původně bylo místo chápáno jako prostor s fyzickým charakterem a jeho kvality souvisely s lokalitou, ve které se místo nacházelo. Zde je kladen důraz na smyslové poznání, a právě proto se slovo *sense* překládalo jako smysl. V každém místě můžeme svými smysly vnímat příjemný či nepříjemný zvuk (pomocí sluchu), zápach (pomocí čichu), povrch (pomocí hmatu) či vizuální uspořádání (pomocí zraku). Dnešní vnímání místa Vávra spojuje více s pojmem *genius loci*. Postupné vytrácení schopnosti člověka vnímat místo fyzicky a uvědomovat si jeho význam, zapříčinilo, že pojem *sense of place* nabyl časem stejného významu jako *genius loci* (Vávra 2003). Opět se tedy vracíme k myšlence, že *sense of place* v dnešní době odpovídá pojmu *genius loci* jako atmosféra určitého místa.

1.2.1 Sense of place a jeho vztah s geniem loci

Pojem *sense of place* prošel nejen změnou jazykovou, ale také během let naprosto změnil svůj význam. Jak je již uvedeno v předchozí kapitole prvotní chápání místa souviselo s fyzickými charakteristikami místa a podstatou vnímání byly čtyři lidské smysly; zrak, sluch, čich a hmat. Dle prvotního chápání lze *sense of place* přeložit jako smysl místa. Dnešní *sense of place* již není založeno na lidských smyslech ani fyzických vlastnostech místa, proto také dnes překládáme pojem jako vnímání místa. Více než fyzické vlastnosti místa vnímá dnes člověk jen jakési tajemno, ducha místa. Dnešní chápání pojmu *sense of place* se tak velice přibližuje pojmu *genius loci*.

1.3 Genius regionis

Termín *genius regionis*, v překladu duše krajiny je chápán jako souznění velkého množství jedinečných vlastností, pomocí nichž je konkrétnímu regionu udáván jeho charakter. Tímto termínem se rozsáhle ve svých pracích zabývá Jaroslav Vencálek. Charakter regionu udávají jeho obyvatelé a jejich vztahy s vnějším i vnitřním prostředím. Důležitým aspektem, který ovlivňuje *genia regionis* je historie. *Genius regionis* je totiž charakterizován poznatky a zkušenostmi získané mnoha generacemi, díky nimž region vznikl (Vencálek 1998, s. 119-127).

Dle Vencálka má každý region svou hranici, jelikož každá vlastnost v regionu někde působí více (jádro, ohnisko) a někde naopak méně. Někde je intenzita jedné vlastnosti natolik malá, že je již překryta jinými vlastnostmi. Ohraničení regionu však neuvádí jako linii ale jako přechodnou zónu. Ačkoliv je *genius regionis* v krajině velmi stabilní, nemusí být vymezen administrativně. Jako příklad lze uvést region Valašska, který je již od dob valašské kolonizace v podvědomí obyvatel ČR, ale nikdy nebyl vymezen administrativně (Vencálek 1998, s. 119-127).

1.3.1 Genius regionis a jeho vztah s *geniem loci*

Podobně jako *sense of place* i *genius regionis* má velmi blízký vztah s pojmem *genius loci*. Výrazná je především shoda jazyková. *Genius loci* znamená v překladu duch místa a *genius regionis* lze přeložit jako duše regionu. Zde lze položit otázku, zda se *genius regionis* pouze nevyvinul z *genia loci* a nestal se tak jen jeho širší prostorovou mírou.

Na tuto otázku odpovídá slovenský geograf Koloman Ivanička ve svém díle *Slovensko Génius loci* (1999). Ivanička ve svém díle zmiňuje oba pojmy *genius loci* i *genius regionis*. Navíc přidává ještě termín *genius populi*, který lze přeložit jako duch lidí, popř. duch společnosti. Dle Ivaničky nezáleží na tom, zda se jedná o ducha místa, regionu či lidí, všechny tři jsou vysokými hodnotami shromažďování zkušeností mnoha generací za účelem přežití a vývoje prosperity. U všech tří pojmů je kladen důraz na plodnost lidských myšlenek a bohatství lidských výtvorů, ale stejně tak na biologickou plodnost a vitálnost. Tyto pojmy zahrnují nejen vítězství a úspěchy, ale i prohry a zkázy lidské společnosti, a proto je důležité správně dešifrovat paměťový kód, etické a hodnotové normy předchozích generací (Ivanička 1999 s. 13-14).

Oba pojmy *genius loci* i *genius regionis* zahrnují hodnoty shromážděné předchozími generacemi. *Genius loci* znamená duch místa, *genius regionis* pak duch regionu. Každý pojem zkrátka představuje duch něčeho jiného. O *geniu regionis* tedy není třeba uvažovat jako o širší prostorové míře *genia loci*.

2 Genius loci českých měst

Česká města, jejich vznik a terminologie jsou významná témata české archeologické i dějepisné literatury. Vznik měst datují čeští historici jednoznačně od 13. století, a tedy do období vrcholného středověku. Co se týče ale samotného pojmu město a jeho definice, není vymezení zdaleka tak jednoznačné. V české historické literatuře se město obvykle chápe jako celek, který vznikl na základě středověkého kolonizačního práva a panovnických privilegií. Jelikož neexistoval jednotný právní statut měst, získávala každá města jiná panovnická privilegia. Dále se města lišila i po stránce hospodářské, sociální a stavební. Právě proto přisuzuje každý autor městu jiné vlastnosti a málokdy se tak historické studie shodují na základním vymezení pojmu město. Dalším rozporem českých historiků je otázka, jak odlišit středověká města od starších aglomerací městského typu. Většina historiků je toho názoru, že město je opravdu výsledkem rozvoje středověké společnosti (a tedy vzniká až s právním vymezením měst) a všechny starší aglomerace městského typu jsou označovány jako hradiště či tržní osady. Pokud je však město definováno v širších souvislostech, tedy sociálních, ekonomických a kulturních, přistupují někteří historici na myšlenku, že město existovalo jako sociální jev mnohem dříve, než ho vymezil středověký právní rámec. Vznik českých měst stál na principu dvou právních situací, přičemž o vzniku města vždy rozhodoval panovník. První a častější situací bylo povýšení již existujícího sídelního celku na město. Druhou situací bylo vybudování zcela nového města tzv. „na zeleném drnu“. Města byla zakládána především v oblastech významných obchodních cest, rozvíjející se hospodářské činnosti nebo místech vhodných pro vybudování hradu (Vondrušková, Vondrušková 2013, s. 12-15).

Vývoj českých měst od 13. století prošel rozmanitými změnami, a to především v oblasti správní autonomie. Ve 13. století městu vládl panovník a všechny vnitřní záležitosti města a jeho hospodářství měl na starosti královský správce (rychtář). Správní autonomie měst tedy neexistovala. Ve 14. století začala města svou autonomii posilovat, s čímž souvisel přesun královské správy mimo ně, především na královské hrady. Města se pak zaměřovala pouze na hospodářskou funkci a začala se osamostatňovat. V 15. století se postavení měst proměňuje pod vlivem husitského hnutí. Většina měst se zcela zbavila vlivu svého feudálního pána a začala působit jako samostatná politická jednotka. Během husitských válek budovala města výraznější opevnění, ale kvůli finanční krizi zbylé budovy ve městech chátraly. Vše se zlepšilo až koncem 15. století s nástupem vlády Jagellonců, která souvisí s velkými přestavbami a obnovami měst. V 16. století pokračovala přestavba měst v duchu renesance. Toto období bývá označováno jako zlatá doba českých a moravských měst. V polovině 16. století se situace změnila, kdy po

neúspěšném odboji proti králi Ferdinandovi I. Habsburskému ztratila královská města část privilegií a byla jim zkonfiskována podstatná část majetku. V první polovině 17. století proběhl významný ekonomický pokles měst v důsledku třicetileté války. Města buď byla zdevastovaná anebo se stávala vojenskými pevnostmi. Teprve koncem 17. století se život ve městech začal pomalu obnovovat. Ve většině měst se také zakládaly pobočky zemských úřadů, což výrazně oslabovalo moc městské rady. Během 18. století se rozrůstala manufakturní města, která bohatla a prosperovala. V tomto období se také strhávaly městské hradby, čímž se městské obyvatelstvo začalo prolínat s předměstským. S Josefinskými reformami přišlo zrušení právních rozdílů mezi poddanskými a královskými městy. Se zrušením nevolnictví došlo k zániku městského stavovství a feudální moci. Města se stále více otevírala průmyslu, stavěly se nové komunikace, budovy (činžovní a pavlačové domy), zakládaly se dělnické kolonie. V polovině 19. století většina měst ukončila svou proměnu a započala rozvoj v nové průmyslové, sociální a kulturní sídlo (Vondruška, Vondrušková 2013, s. 16-23).

Jaká jsou tedy současná česká města? Jak je to s jejich geniem loci? Podoba současných českých měst silně souvisí s výše popsanou historií a vývojem. Genia loci, ducha města vytvořili právě jeho historičtí obyvatelé, naši předci. Seznámení se s historií města je proto pro úplné poznání jeho genia loci podstatné.

O genu loci současných českých měst píše ve svém díle *Duše měst* Radomil Hradil. Jeho dílo vzniklo na základě návštěvy čtyř francouzských, jednoho německého a dvanácti českých a moravských měst, která ho oslovila a zvala ho k poznání jejich genia loci. Autor svou cestu započal ve Francii, kde nachází původ a podstatu genia loci v antické kultuře. Zároveň se jedná o města v blízkosti významného evropského veletoku Rhône. Právě řeky považuje Hradil za nositelky života, které dávaly městům vznik. Dále pokračuje k dalšímu evropskému veletoku – Labi a zastavuje se ještě v německém Magdeburku. A právě Labe ho přivádí do České republiky, kde pokračuje svou cestu skrz česká a moravská města. Hradil vidí města jako živé bytosti, které mají své tělo, ale i duši a dýchají skrze své obyvatele, kteří dýchají společně se svým městem. Aby mohla tato symbióza správně fungovat, je třeba aby lidé svému městu naslouchali, vnímali ho jako sobě rovnou bytost. Jako tělo města zdůrazňuje především zeleň a stromy, které jsou posvátným nositelem života. Pro poznání duše města je třeba subjektivního poznání, přičemž se subjekt musí oprostit od racionálního myšlení. Zde se Hradil velice přibližuje současnému chápání genia loci jako mystické energie. Abychom se městu mohli přiblížit je dále potřeba abychom se městu představili a sblížili se s ním (stejně jako s lidskou bytostí). K takovému seznámení jsou nejvhodnějším místem náměstí s blízkostí kostela nebo

jakékoliv jiné sakrálně významné místo. Dobrým mravem je se s městem také rozloučit a poděkovat mu. Ačkoliv se hovoří o „tom“ městě, Hradil zdůrazňuje krajinu a města jako božství ženského pohlaví. Původ hledá v historii náboženství mariánského kultu. Pokud zahubíme krajinu okolo sebe, zahubíme tím i Bohyni, naši Matku a tím zahubíme sebe (Hradil 2010 s. 9-11 a 245-251).

V následující tabulce jsou uspořádány Hradilovy znaky podstatné pro výskyt genia loci ve městě. K Hradilovým znakům (indikátory 1-5) jsou přidány tři další (indikátory 6-8): výskyt relaxačních zón, význam historického centra a bezpečnost ve městě. Hradilův indikátor 5 – soužití obyvatel s městem je doplněn o hodnocení kvality života, pro jasnější kvantifikaci indikátoru. Tento systém sedmi indikátorů, bude tvořit základ pro zkoumání genia loci měst v této i v následující kapitole. Indikátory budou hodnoceny čtyřmi stupni: ANO / SPÍŠE ANO / SPÍŠ NE / NE, dle subjektivního hodnocení autorky, založené na poznacích ze všech uvedených zdrojů. Hodnoty kvality života budou zapisovány podle měření Jana Korose (2019).

Tabulka 2: Indikátory pro výzkum genia loci měst

	INDIKÁTOR		VÝSKYT
1.	Řeka, popř. významné vodní plochy		ANO / SPÍŠE ANO / SPÍŠ NE / NE
2.	Zeleň	a) v okolí	ANO / SPÍŠE ANO / SPÍŠ NE / NE
3.		b) ve městě	ANO / SPÍŠE ANO / SPÍŠ NE / NE
4.	Sakrální význam (významné sakrální místo)		ANO / SPÍŠE ANO / SPÍŠ NE / NE
5.	Soužití obyvatel s městem (kvalita života)		ANO / SPÍŠE ANO / SPÍŠ NE / NE
6.	Relaxační zóny (parky, sady, nábřeží apod.)		ANO / SPÍŠE ANO / SPÍŠ NE / NE
7.	Význam historického centra		ANO / SPÍŠE ANO / SPÍŠ NE / NE
8.	Bezpečnost		ANO / SPÍŠE ANO / SPÍŠ NE / NE

Zdroj: Vlastní zpracování upravené podle Hradil (2010)

Hradil (2010) vybíral města do své knihy dle toho, zda ho města sama oslovila a volala k sobě. Příklady měst v následujících podkapitolách byly zvoleny podobným způsobem. Doplněným o několik dalších důvodů. Jedním z nich je autorčin osobní vztah s těmito městy.

2.1 Český Krumlov – příklad města zapsaného v UNESCO

Český Krumlov, situovaný v jižních Čechách přibližně 32 km od rakouských hranic a 180 km od Prahy je jedním z nejnavštěvovanějších měst nejen v České republice, ale také v Evropě. Město leží na úpatí CHKO Blanský les v údolí meandrů řeky Vltavy. Jihozápadním směrem od města se rozkládá CHKO Šumava a největší vodní nádrž v ČR Lipno. Od roku 1992 je Český Krumlov zapsán na seznamu světového kulturního dědictví UNESCO (Český Krumlov 2019).

Název města je odvozován od německého “Krumme Aue“, v překladu “Křivý luh“, což je odvozeno od esovitých meandrů řeky Vltavy. Výstavba města probíhala ve dvou etapách; první část, nazývaná Latrán vznikala pod krumlovským hradem a sloužila především pro hospodářskou správu hradu. Druhá část města je typickým příkladem založení osídlení tzv. „na zeleném drnu“. První písemné zmínky o skutečném městě pocházejí z roku 1309. Největší rozkvět zaznamenaly město i hrad za vlády Rožmberků. V 15. století během vlády Oldřicha II. z Rožmberka došlo k maximálnímu územnímu rozmachu. Šestnácté století bylo posledním obdobím vlády Rožmberků a také obdobím přestavby města do renesanční podoby. Za vlády Josefa Adama ze Schwarzenbergu se Krumlov stavebně i kulturně řadil na úroveň předních evropských šlechtických sídel. Krumlov se nikdy nestal průmyslovým centrem, proto se jeho renesančně barokní podoba zachovala až dodnes. V 19. století byly strženy městské hradby a s výjimkou Budějovické zbourány všechny městské brány. Během druhé světové války nedošlo k výrazným bojům ani bombardování. Od 60. let 20. století se město věnuje uchování památkové hodnoty. V roce 1963 byla vyhlášena městská památková rezervace a později roku 1992 byl Český Krumlov zapsán na seznam UNESCO (Český Krumlov 2019).

Největší dominantou Českého Krumlova je v současnosti státní hrad a zámek, který se rozkládá na skalnatém ostrohu nad řekou Vltavou. Jedná se o druhý největší hradební a zámecký komplex v ČR a řadí se také mezi nejvýznamnější středoevropské památky. Zahrnuje celkem čtyřicet budov soustředěných kolem pěti nádvoří a sedm hektarů královských zahrad. Jedinečnou dominantu města doplňuje kostel sv. Víta. Zatímco zámecká věž symbolizuje světskou moc, věž kostela sv. Víta symbolizuje moc církevní. Dalšími památkami doplňující charakter renesančně barokního města jsou komplex kláštera minoritů a klarisek, někdejší špitál s kostelem sv. Jošta, Budějovická brána, jezuitský komplex u kostela sv. Víta, pivovar a jednotlivé barokně renesanční domy. (Český Krumlov 2019).

Následující odstavec se zaměřuje na genius loci Českého Krumlova a je založen na uvedených zdrojích a osobních poznatcích autorky po návštěvě města. Pokud je genius loci českých měst chápán jako duch živých organismů, městům dává smysl a život řeka. V Českém Krumlově je nositelkou života řeka Vltava meandrující skrz město. Řeka je tedy stále důležitou součástí města, není upozaděná někde na předměstí. Město se nachází uprostřed přírody, na severu se nachází Blanský les, na jihovýchodě CHKO Šumava. Zeleň ve městě v podobě několika parků včetně toho zámeckého je ve velice dobrém stavu. Areály parků a nábřeží řeky Vltavy lze považovat za vhodné relaxační zóny. Vhodným sakrálním místem pro seznámení s městem je dozajista kostel sv. Víta nebo také kaple na Křížové hoře, která se rozpíná jižním směrem přímo naproti historickému centru. Soužití obyvatel s městem je dobré, dle Korose (2019 příloha 3) je míra kvality života v okrese Český Krumlov 6,70, přičemž republikový průměr na škále 0-10 je přibližně 7. Dobré soužití obyvatel s městem je podporováno především turismem. Z mnoha historických budov vznikly dobové krámky či restaurace, které se snaží přiblížit turistům historii renesančně barokního města. Podle Mapykriminality (2019) se město řadí mezi města se střední kriminalitou. Bezpečnost ve městě pomáhá zvyšovat městský kamerový systém. Nejbezpečnější oblastí je historické centrum města, méně bezpečná jsou předměstí. Český Krumlov, ačkoliv není velkým městem, je majestátním sídlem vyzařujícím ducha historie. Zároveň splňuje všechny indikátory potřebné pro výskyt genia loci. Po srovnání zjištěných indikátorů a osobních poznatků lze zařadit Krumlov jako město se svým geniem loci.

Tabulka 3: Genius loci Českého Krumlova

	INDIKÁTOR		VÝSKYT
1.	Řeka, popř. významné vodní plochy		ANO
2.	Zeleň	a) v okolí	ANO
3.		b) ve městě	ANO
4.	Sakrální význam (významné sakrální místo)		ANO
5.	Soužití obyvatel s městem (kvalita života)		SPÍŠE ANO (6,70 / 10)
6.	Relaxační zóny (parky, sady, nábřeží apod.)		ANO
7.	Význam historického centra		ANO
8.	Bezpečnost		SPÍŠE ANO

Zdroj: Vlastní zpracování upravené podle Hradil (2010)

Obrázek 1: Zámek Český Krumlov tyčící se nad meandrem řeky Vltavy
Zdroj: Autorka (datum pořízení snímku 17. 7. 2018)

2.2 Liberec – příklad krajského města nezapsaného v UNESCO

Liberec, krajské město stejnojmenného kraje se nachází v severních Čechách přibližně 22 km od Trojmezí (místo, kde se stýkají hranice ČR, Polska a Německa) a přibližně 91 km od Prahy. Město leží v kotlině Žitavské pánve mezi Jizerskými horami a Ještědsko-kozákovským hřbetem. Územím protéká řeka Lužická Nisa. Tato severská metropole je pátým největším městem České republiky, a ačkoliv není zapsána na seznamu světového kulturního dědictví UNESCO, jedná se o jedno z nejnavštěvovanějších měst v ČR (Liberec 2019).

Archeologické nálezy ze sbírek Severočeského muzea dokazují přítomnost lidí v oblasti dnešního Liberce již tři tisíce let před Kristem. Nejstarší osada na území dnešního Liberce je datována až ve 13. století. Nejstarší dochované jméno osady je Reychimberg, z kterého se postupně proměnil v Reichenberg. Stejně tak se z českého ekvivalentu Lychberku vyvinul dnešní název Liberec. Původ názvu není jasný, nejčastěji bývá překládán jako „bohatý vrch“. Okolo tři sta let patřil Liberec rodu Biberštejnů. Po vymření Biberštejnů po meči připadl majetek králi Ferdinandovi I., ten ho prodal Bedřichu z Redernu. Doba vlády Redernů je označována jako zlatý věk Liberce. Otcem města je nazýván Joachim Ulrich, první liberecký správce. V roce 1557 byl Liberec Rudolfem II. povýšen na město. Již od vlády Biberštejnů se v Liberci rozvíjelo pivovarnictví, várečné právo měšťané ztratili v roce 1622, kdy jim ho i

s pivovarem odebral Albrecht z Valdštejna. Albrecht z Valdštejna získal území Liberce po bitvě na Bílé hoře. Podporoval řemesla, která byla potřebná pro chod armády, a tak neustálá potřeba vojenských uniforem dala vznik libereckému soukenictví. Během jeho vlády se městu dařilo dobře, jelikož kvůli obchodům s armádním materiálem ho Albrecht udržoval mimo válečnou zónu. Po smrti Albrechta z Valdštejna město několikrát obsadili a vyrabovali Švédové, celý kraj byl zpustošen a počet obyvatel klesl na jednu třetinu. Ze špatných časů se Liberec poměrně brzy vzpamatoval, a to zásluhou soukenictví. Výroba rostla tak rychle, že byl Liberec v 18. století největším výrobcem sukna v Čechách. Svou dnešní charakteristickou tvář získal Liberec v období klasicismu a empíru. Hospodářský význam města vzrůstal a bylo postaveno mnoho nových budov. V 19. století byl Liberec nazýván „Vídni severu“ nebo „Manchesterem severních Čech“. Na přelomu 19. a 20. století, kdy měl Liberec druhý nejvyšší počet obyvatel, byl často označován jako „druhé hlavní město“ nebo „první německé město v Čechách“. Druhá světová válka zcela zastavila rozvoj města. Na začátku 90. let Liberec navázal na rozvoj ukončený před první světovou válkou. Díky tomu si Liberec zachoval podobu rozvinutého města až dodnes a je významným centrem hospodářského rozkvětu, kultury, sportu i společenského života (Jan Pikous, Šimon Pikous, Jan Šebelka 2018 s. 8-12).

Největší dominantou a znakem města Liberec je již několikrát zmiňovaný hotel a televizní vysílač Ještěd. Základní kámen byl položen roku 1966. Kvůli svému zvláštnímu tvaru „rotačního hyperboloidu“ si vysílač vyžadoval jedinečné stavební postupy. Během let získal Ještědský vysílač mnoha ocenění a usiloval dokonce i o zapsání na seznam UNESCO. Dominantou historického centra a architektonickým klenotem je novorenesanční radnice na náměstí Dr. Edvarda Beneše. Byla postavena mezi lety 1888-1893 podle předlohy Vídeňské radnice. Stavba radnice se mohla uskutečnit díky štědrému finančnímu daru rodiny Liebiegů. Liebiegovi byli jedněmi z nejvýznamnějších libereckých textilních továrníků, kteří po sobě zanechali mnoho architektonických památek. Jednou z nich je Liebiegovo městečko, unikátní výstavba dělnického ubytování. Libercem vede turistická trasa „Po stopách Liebiegů“, která provází veškerými památkami spojenými s touto rodinou, jako např. Liberecká výšina, Lidové sady, Oblastní galerie, Severočeské muzeum nebo přehradní nádrž Harcov (Visit Liberec 2019).

Následující odstavec se zaměřuje na genius loci Liberce a je opět založen na uvedených zdrojích a osobních poznatcích autorky po návštěvě města. Nositelkou života ve městě Liberec je řeka Lužická Nisu společně se svými přítoky, například Černou Nisou či Harcovským potokem. Tok Lužické Nisy vede většinou okolo průmyslových objektů nebo kopíruje silnice vyšší třídy. Navíc je na mnoha místech snížena do kanálu s kamennými stěnami. Návštěvník má

tedy jen malou šanci se s řekou seznámit. Městu dává větší život Harcovská přehrada napájená Harcovských potokem. Ačkoliv se jedná o stotisícové město, Liberec je položen uprostřed přírody úpatí Jizerských hor a Ještědsko-kozákovského hřbetu, díky nimž má částečně horský ráz. Stejně jako Český Krumlov disponuje i Liberec několika městskými parky, které slouží jako relaxační zóny. Zvláštností Liberecka jsou keře rododendronů, pěstované po celém městě. Významných sakrálních staveb je v Liberci mnoho, především kostelů. Jedno z nejsilněji vyznařujících míst je ale nová židovská synagoga v Krajské vědecké knihovně, která stojí na místě bývalé synagogy, vypálené během Křišťálové noci. Soužití Liberečanů se svým městem je dobré. Dle Korose (2019 příloha 3) je kvalita života v okrese Liberec 6,93. Zlepšování bezpečnosti ve městě je často probíraným problémem městského zastupitelstva. Podle Mapykriminality.cz (2019) se Liberec řadí mezi města s vysokou kriminalitou. Ačkoliv je Liberecké centrum plné významných historických památek, tvář města vytváří kromě Ještědu, zoologická a botanická zahrada, zábavní centrum Babylon, IQ landia nebo sportovní kluby, především ten hokejový. Charakter města tak neutváří jeho historické centrum, ale především kulturní a sportovní příležitosti, což souvisí více s marketingem města než s jeho geniem loci. Pokud se pozornost turistů nekoncentruje pouze např. na zoologickou zahradu, je bezpodmínečné, aby si povšimly genia loci, které toto město vyznařuje.

Tabulka 4: Genius loci Liberce

	INDIKÁTOR		VÝSKYT
1.	Řeka, popř. významné vodní plochy		NE (upozaděna na předměstí), / ANO (přehrada Harcov)
2.	Zeleň	a) v okolí	ANO
3.		b) ve městě	ANO
4.	Sakrální význam (významné sakrální místo)		ANO
5.	Soužití obyvatel s městem (kvalita života)		SPÍŠE ANO (6,93 / 10)
6.	Relaxační zóny (parky, sady, nábřeží apod.)		ANO
7.	Význam historického centra		SPÍŠE ANO
8.	Bezpečnost		SPÍŠE NE

Zdroj: Vlastní zpracování upravené podle Hradil (2010)

Obrázek 2: Liberecká radnice na náměstí Dr. Edvarda Beneše
Zdroj Autorka (datum pořízení snímku 27. 5. 2019)

2.3 Znojmo – příklad okresního města nezapsaného v UNESCO

Město Znojmo leží v Jihomoravském kraji 11 km od rakouských hranic a přibližně 200 km od hlavního města Prahy. Jedná se historické centrum jihozápadní Moravy a co do obyvatel druhé největší město Jihomoravského kraje. Územím protéká řeka Dyje, která z části kopíruje rakouskou hranici. Na jihozápadě navazuje na Znojmo jeden ze čtyř národních parků v ČR, NP Podyjí. I přes mnohaleté úsilí není Znojmo dosud zapsáno na seznamu světového kulturního dědictví UNESCO (Město Znojmo 2009).

Pravděpodobně v 9. století vznikl na území dnešního Znojma kostel sv. Hipolyta, na nějž navázal vznik Hradiště sv. Hipolyta, jedné z nejdůležitějších pevností Velké Moravy. V polovině 11. století nechal český vévoda Břetislav vystavět nový hrad mimo centrum Hradiště. V tomto období byla také vystavěna rotunda Panny Marie později sv. Kateřiny. První písemná zmínka o Znojmě se objevuje roku 1048. Význam znojmského hradu podporovalo tržiště vzniklé na křižovatce významných obchodních cest. Právě početné osídlení okolo tržiště dalo základ novému královskému městu. Po nepokojích na přelomu 13. a 14. století

způsobených králem Zikmundem a Albrechtem z Valdštejna se Znojmo začíná hospodářsky rozmáhat. Během 16. století se Znojmo stává bohatým městem prosperujícím zejména v obchodu s vínem a ovocem. Toto období se nazývá zlatými časy Znojma. Během třicetileté války město několikrát obsadili Švédové a početní stav obyvatel klesl na polovinu. Na přelomu 18. a 19. století trpělo město pro změnu napoleonskými válkami. V těchto časech držel Znojmo na hospodářské úrovni keramický průmysl, pěstování okurek nebo obchod s vínem a ovocem. Během 2. světové války bylo město několikrát bombardováno. Od konce války se město věnuje zachování a rekonstrukci historického jádra, které bylo v roce 1971 vyhlášeno městskou památkovou rezervací a dnes již mnoho let usiluje i o zapsání na seznam UNESCO (Město Znojmo 2009).

Největší dominanta Znojma je hrad společně s rotundou sv. Kateřiny. Hrad na vysokém skalním ostrohu vystavěný za Přemyslovců má výbornou strategickou polohu. Hrad se vypíná naproti původnímu centru Znojma – Hradišti sv. Hipolyta. Zde se dnes nachází bývalý klášter Křížovníku a muzeum Velké Moravy. Románská rotunda Panny Marie, později sv. Kateřiny je jedinou zcela zachovalou památkou přemyslovského hradu. Další dominantou je Znojemská radniční věž. Její stavba byla dokončena v roce 1457 a dosahuje výšky 66,58 m. Dále je významné také znojemské podzemí. Jedná se o čtyřpatrový systém podzemních chodeb dlouhý téměř 27 km (Znojemská Beseda 2019).

Následující odstavec je věnován geniu loci Znojma a je opět založen na uvedených zdrojích a poznacích autorky. Nositelkou života ve Znojmě je řeka Dyje protékající hluboký kaňonem okolo historického centra. Dyje je důležitou součástí města a není upozaděna někde na předměstí nebo u průmyslových areálů, jako tomu bylo v Liberci s Lužickou Nisou. Město se nachází na úpatí přírody NP Podyjí, v blízkosti města se také nachází přírodní park Jevišovka a PP Načeratický kopec. Zeleň přímo ve městě je zastoupena parky, vinicemi a zahrádkářskými koloniemi, sloužící jako vhodné relaxační zóny. Nejvýznamnější sakrální stavbou je kromě rotundy sv. Kateřiny dozajista kostel sv. Mikuláše, který se nachází na skalnatém ostrohu naproti znojemského hradu. Soužití obyvatel Znojma se svým městem je stejně jako v Českém Krumlově a Liberci dobré. Jak uvádí Koros (2019 příloha 3) kvalita života v okrese Znojmo je 6,85. Dle Mapykriminality.cz (2019) se Znojmo řadí mezi obvody s lehce zvýšenou kriminalitou. Město neustále zlepšuje svou bezpečností koncepci. Český Krumlov láká návštěvníky pomocí svých historických hodnot a památek, jedná se o místo, kde genius loci vyzařuje nejviditelněji. Liberec má spíše dobrý marketing. Znojmo lze označit za kombinaci obou předchozích. Své návštěvníky láká díky historickým památkám, ale pro větší zviditelnění

města funguje velmi dobře městský marketing. Mezi pravidelné kulturní akce patří například Znojemské vinobraní, Slavnosti okurek či Znojemské kulturní léto. Genius loci Znojma leží v jeho historickém centru, ale zároveň nekonečných vinicích lákajících turisty z celé ČR i střední Evropy.

Tabulka 5: Genius loci Znojma

	INDIKÁTOR	VÝSKYT
1.	Řeka, popř. významné vodní plochy	ANO
2.	Zeleň	a) v okolí
3.		b) ve městě
4.	Sakrální význam (významné sakrální místo)	ANO
5.	Soužití obyvatel s městem (kvalita života)	SPÍŠE ANO (6,85 / 10)
6.	Relaxační zóny (parky, sady, nábřeží apod.)	ANO
7.	Význam historického centra	ANO
8.	Bezpečnost	SPÍŠE NE

Zdroj: Vlastní zpracování upravené podle Hradil (2010)

Obrázek 3: Rotunda sv. Kateřiny na Znojemském hradě
Zdroj: Autorka (datum pořízení snímku 12. 9. 2018)

3 Genius loci průmyslových měst

Průmysl je významným objektem studia mnoha vědních disciplín. Velmi důležité místo mezi těmito disciplínami má geografie průmyslu, která je klíčovou disciplínou pro tuto kapitolu. Zakladatel geografie průmyslu není jednoznačný, první zmínky se začaly objevovat v 18. a 19. století. Koncem 19. století vypracoval W. Laundhart první teorii lokalizace průmyslového podniku známou jako lokalizační trojúhelník. Se začátkem 20. století následují práce navazující na Laundhartovu teorii, např. práce A. Webera, zavádějící do teorie lokalizační faktory. V 50. letech ovlivnil teorii představitel prostorové ekonomie Walter Isard, v 60. letech pak François Perroux se svou teorií pólů růstu. V 90. letech navazují M. A. Porter a M. Enright s teorií klastrů. Geografie průmyslu v České republice je ještě mladší disciplínou než ve světě. Její počátky jsou datovány do druhé poloviny 50. let 20. století a jsou spojovány s pracemi K. Ivaničky. Mezi nejvýznamnější české práce patří studie M. Blažka, M. Střídy nebo J. Mareše, nejcitovanějším českým geografem ve světě je P. Pavlínek (Toušek et al. 2008 s. 143-150).

V současnosti se uvádí koncept průmyslu 4.0, který je chápán jako čtvrtá civilizační revoluce, tzv. revoluce digitální související s přechodem člověka do virtuálního světa. Předchozími třemi civilizačními revolucemi jsou neolitická revoluce, průmyslová revoluce a informační revoluce ve 21. století. Základními komponenty průmyslu 4.0 jsou internet věcí (chytrá domácí zařízení) a robotická automatizace (nahrazení lidské práce u opakujících se procesů) (Murgaš 2016b s. 9).

Vývoj průmyslové výroby v České republice lze rozdělit na dvě základní historické etapy:

- Průmysl do roku 1989
- Průmysl po roce 1989

(Hofmann, Svobodová, Věžník 2013)

Od 9. do 17. byl Český stát „průmyslovou“ středověkou velmocí. Toto postavení si udržel i v období Rakouska-Uherska. Základem průmyslu českých zemí za Rakouska-Uherska bylo uhlí. Počátkem 20. století předstihly české země v úrovni industrializace většinu sousedních a ekonomicky srovnatelných zemí. Po vzniku Československého státu v roce 1918 dostává průmysl spíše průmyslově-zemědělský charakter. Roku 1929 nastal v Českých zemích hospodářský rozmach. V následujících letech však bylo československé hospodářství postiženo těžkou krizí kapitalismu. Mnoho továren bylo uzavřeno, krize v průmyslu přenesla pokles vývozu i do zemědělství a počet nezaměstnaných dosahoval až 900 000. V letech 1934 a 1935

nastala lehká změna k lepšímu, ale během 2. světové války rozvoj zastavila nacistická okupace. Během tohoto období se rozvíjela pouze výroba potřebná pro válku. Vše se změnilo po vítězství SSSR a osvobození Československa z německé okupace v roce 1945. Docházelo k postupnému znárodnování hospodářství a orientaci především na těžký průmysl. V 60. letech 20. století se Československo stalo jedním z nejprůmyslovějších států v Evropě. Po roce 1989, po pádu socialistického režimu se Československé hospodářství muselo přizpůsobit zcela novým podmínkám. Došlo k transformaci českého průmyslu, která se týkala především privatizace a snižování zaměstnanosti v průmyslu. Namísto velkých firem se začínají rozšiřovat malé a střední firmy. Vstup zahraničního kapitálu během privatizace výrazně pomohl k růstu produktivity a otevření se mezinárodní dělbě práce. Od této doby až dodnes probíhá snižování počtu pracujících v průmyslu na úkor služeb. V některých odvětvích tak chybí kvalifikovaní pracovníci, což bývá řešeno zahraničními pracovníky nejčastěji z Ukrajiny a Slovenska. Dnes už v ČR neexistuje žádný okres, kde by podíl pracujících v průmyslu převažoval 50 % (Hofmann, Svobodová, Věžník 2013 2013).

S vývojem průmyslu souvisí i postupný vývoj měst. Podobně jako průmysl i historický vývoj měst lze rozdělit do etap:

- Pre-industriální města
- Industriální (průmyslová) města
- Post-industriální města

Mezi pre-industriální města se řadí nejstarší města a středověká města. Ty ale nejsou pro tuto práci příliš významná. Industriální neboli průmyslová města datují počátek svého vzniku do 18. století, kdy v Anglii vznikla průmyslová revoluce jak výsledek zdokonalení parního stroje Jamesem Watterem (r. 1765) a strojů v textilním průmyslu. Vznikl nový obor strojírenství, vynález parní lokomotivy a parníku zajistil revoluci v dopravě. S rozvojem průmyslu samozřejmě souvisel prudký rozvoj měst, který souvisel s růstem počtu obyvatel. Právě vysoký počet obyvatel ve městech způsobil diferenciaci měst na čtvrti obytné a průmyslové. Pro industriální město je typické jeho zónování: zóna bydlení, průmyslová zóna, zóna dopravy ad. Střední a vyšší třída obyvatel se začíná stěhovat na předměstí do vilových čtvrtí, což znamená začátek suburbanizace. Vznik post-industriálních měst souvisí s rozvojem informačních a telekomunikačních technologií, souvisí s třetí civilizační revolucí – informační. Industriální společnost se stává post-industriální, když největší podíl na HDP získají služby na úkor průmyslu. V postindustriálních městech probíhá současně několik procesů: citizace (vyliďňování center měst), suburbanizace (růst příměstských zón), metropolizace (růst počtu

obyvatel metropol) a urbanizace (míchání městského a venkovského života). Na vyliďňování center reaguje proces revitalizace, důležitým ve městech se stává udržitelný rozvoj. Revitalizace průmyslových čtvrtí souvisí s politikou brownfieldů. Dalším důležitým znakem je zanikání sítí malých obchodů, které jsou nahrazovány velkými řetězci a výstavbou nákupních zón na okraji měst (Murgaš 2016a s. 80-85).

Po spojení vývoje průmyslu s vývojem samotných měst je třeba definovat pojem průmyslové město současnosti. Objevují se koncepty ideálního průmyslového města 21. století, které mají společný původ v myšlenkách Baťova konceptu ideálního města z 20. století. Několik současných studií, v základu opřené o Baťův ideologický koncept, připodobňují ideální průmyslové město spíše ke konceptu tzv. chytrých měst (smart cities). Tento koncept inteligentních měst zavádí moderní technologie do řízení města s cílem postupně zlepšit kvalitu života. Přínosem chytrých měst je kromě zvýšení kvality života také snížení energetické náročnosti nebo řešení problematických témat ve městech (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR 2019).

Ať už je ideální průmyslové město 21. století chápáno pouze jako průmyslové (město s velkými průmyslovými podniky) nebo naopak jako chytré – smart city (inteligentní město plné moderních technologií), je na místě položit otázku, zda může mít průmyslové město svého genia loci. Následující výzkum je opět založen na sedmi indikátorech přítomnosti genia loci ve městech, založených na myšlenkách Radomila Hradila.

3.1 Vybraná průmyslová centra Evropy a jejich genia loci

Následující kapitola je zaměřena na vybrané příklady evropských průmyslových měst. Hlavním cílem je odpověď na otázku, zda tato města mohou mít svého genia loci. Ačkoliv je pro úplné poznání genia loci města třeba subjektivního poznání, tedy návštěvy města, tato kapitola se pokusí o poznání genia loci pouze z dostupných internetových zdrojů, fotografií, popřípadě video dokumentů. Jedná se tedy o hypotetický výzkum, zda je možná existence genia loci průmyslových měst. Tentokrát se výběr měst neopíral o Hradilovu metodu subjektivního působení měst, ale spíše o racionální důvody. Nejpodstatnější je rozdílná vzdálenost měst od České republiky – Düsseldorf (cca 560 km) a Žilina (cca 40 km). Naopak přítomnost genia loci je zkoumána identicky jako v předchozí kapitole – na základě Hradilových myšlenek, dle sedmi indikátorů.

3.1.1 Düsseldorf

Düsseldorf, hlavní město spolkové země Severní Porýní-Vestfálsko se nachází v západním Německu přibližně 530 km od Berlína. Městem protéká řeka Rýn a říčka Düssel, dle které dostalo město svůj název. V blízkosti Düsseldorfu se nachází jen malé množství přírodního bohatství, zástavba města víceméně navazuje na okolní města a obce (Mapy.cz 2019). Düsseldorf je moderním a kosmopolitním centrem Evropy. (Česká televize 2013).

Původ města započal roku 1288 založením osady s názvem Dusseldorp. Ve 14. století postupně vzniká město, hradby a hrabské sídlo, které se později stalo vévodstvím. V 15. a 16. století význam Düsseldorfu jako obchodního centra stoupal. Rozkvět pokračoval i v 17. století. Začátkem 19. století byla východní původně obranná část města přestavena do dnešní podoby Königsallee. V polovině 19. století se začíná rozvíjet průmysl, vystavena byla například železnice nebo lodní přístav na Rýně. Na přelomu 19. a 20. století byl růst města rapidní a stejně tak rozvoj jeho infrastruktury. Mnoho manufaktur si zvolilo Düsseldorf za své sídlo a městu začalo být přezdíváno „deska Porúří“. Společně s ekonomickou expanzí se vyvíjela i kulturní a architektonická scéna. Rozvoj města zastavily až obě světové války. Po válkách se Düsseldorf vrátil zpět ke svému rozvoji a dnes je jedním z nejmodernějších měst v Evropě (Düsseldorf 2019). Město se nachází v Porýní, které je společně s oblastí Porúří nejprůmyslovější a nejmodernější oblastí Německa. Düsseldorfský průmysl byl po mnoho let orientován na textilní výrobu a především módu. V roce 1949 zde byla založena firma Igedo, organizátor světově známých módních show, udávajících nejnovější módní trendy. Kromě módy žije město, obchodem, reklamou a samozřejmě turistikou. Své místo zde má i automobilový, chemický, sklářský nebo pivovarnický průmysl (Česká televize 2013).

Hlavními dominantami města jsou bývalý lodní přístav MedienHafen, nákupní bulvár Königsallee, kterému místní obyvatelé neřeknou jinak než „Kö“ a Staré město. Přístav MedienHafen prošel během let velkou transformací. Velká skladiště a sila se proměnily v budovy navržené světově známými architekty a dnes se zde nachází sídla mnoha firem z oblasti umění, architektury, módy nebo médií. Stejně jako má Praha svou Pařížskou ulici, Paříž svou Champs-Élysées, Düsseldorf má svou „Kö“, kde se nachází nejluxusnější obchody ve městě. Od roku 1994 je Königsallee uznávána jako historická památka. Rozloha historického centra je něco okolo půl čtverečního kilometru. Nejvíce navštěvovanou památkou je renesanční radnice, zámecká věž z původního sídla a kostel sv. Lamberta, který je nejstarší budovou ve městě. Na Staré město navazuje Rýnská promenáda, největší relaxační zóna ve městě. Nezaměnitelná v profilu města je televizní věž Rheinturm, vysoká 240 metrů. Věž nabízí

výhled na celé město a nachází se na ní největší světelné hodiny na světě. Tvář Düsseldorfu dotváří velké množství muzeí a galerií moderního umění. Příkladem je galerie K20, K21 nebo galerie Forum, která udává současné trendy v Evropě (Düsseldorf 2019).

Následující odstavec je věnován potencionálnímu geniu loci Düsseldorfu na základě autorčiných poznatků z uvedených zdrojů, dále fotografií a video dokumentů. Městu Düsseldorf dávají život dvě řeky – Rýn a Düssel. Meandry Rýnu protékají okolo Starého města. Říčka Düssel protéká spíše okrajovějšími částmi města. Okolí Düsseldorfu pouze navazuje na ostatní města a obce v Porýní, nenachází se zde téměř žádné přírodní bohatství. Zeleň ve městě je naopak zastoupena v hojném počtu. Dle mapových záznamů se zde nachází mnoho městských parků, z nichž je největší Rýnský park (Mapy.cz 2019). Významnější sakrální místo lze hledat pouze ve Starém městě, a to gotický kostel sv. Lamberta. Soužití obyvatel s městem je dle záznamů výborné. Jak uvádí oficiální stránky města, Düsseldorf je jedním z deseti měst s nejvyšší úrovní kvality života na světě (Düsseldorf 2019). Ačkoliv je historické centrum malé, je místem, kde lze hledat genia loci. Dalším možným místem může být i moderně zrenovovaný přístav MedienHafen, ve kterém stále zůstávají historické prvky. Zda i toto místo vyzařuje genia loci je spíše věc subjektivního názoru. Město jako celkové je natolik zmodernizované, že s výjimkou několika lokalit není vhodným místem pro hledání genia loci. Vše je ale záležitostí subjektivního názoru a pohledu na moderní architekturu.

Tabulka 6: Genius loci Düsseldorfu

	INDIKÁTOR		VÝSKYT
1.	Řeka, popř. významné vodní plochy		ANO
2.	Zeleň	a) v okolí	NE
3.		b) ve městě	ANO
4.	Sakrální význam (významné sakrální místo)		SPÍŠE NE
5.	Soužití obyvatel s městem (kvalita života)		ANO
6.	Relaxační zóny (parky, sady, nábřeží apod.)		ANO
7.	Význam historického centra		NE
8.	Bezpečnost		ANO

Zdroj: Vlastní zpracování upravené podle Hradil (2010)

Obrázek 4: Bývalý přístav MedienHafen
Zdroj: Düsseldorf 2019

3.1.2 Žilina

Žilina, metropole severozápadního Slovenska leží přibližně 197 km od Bratislavy a přibližně 30 km od českých hranic. Jedná se o čtvrté největší město Slovenska a hlavní sídlo Žilinského kraje. Město leží na soutoku tří řek – Váhu, Kysuce a Rajčanky. Město leží v Žilinské kotlině v obklopení slovenských pohoří a chráněných krajinných oblastí. Na jihovýchod od města se nachází pohoří a Národní park Malá Fatra. Žilina je centrem automobilového průmyslu a dopravy ale také vyhledávaným turistickým centrem. (Mesto Žilina – turistická informačná kancelária 2019).

Žilina již v raném středověku měla předpoklad, aby se stala střediskem severozápadního Slovenska. Měla výhodnou polohu na soutoku tří řek a křižovatce obchodních cest. První písemná zmínka o Žilině pochází z roku 1208. Od 19. století se tvář města mění. Rozvoj se zpomaluje v důsledku několika velkých požárů a nevyhnutelným se stává rozvoj průmyslu. Vznikly továrny na výrobu textilu, největším svého druhu na Slovensku byla továrna Slovena. Rozvoj zaznamenal také chemický nebo dřevařský průmysl. Po přistěhování Židů se rozvíjelo bankovníctví, obchod a služby. Ve 20. století během dvou světových válek poklesl počet obyvatel a rozvoj města byl zpomalen až do roku 1989. Od roku 1990 započala obnova města, historické centrum bylo zrekonstruováno, byly postaveny nové budovy, obchodní domy, rozvinula se trolejbusová doprava. Roku 2006 byl postaven závod automobilů Kia. Prudký

rozvoj průmyslu s sebou přinesl i negativní prvky jako například zvýšenou kriminalitu. Změny nastaly i v duchovní oblasti. Na několika sídlištích byly vystaveny nové kostely a Žilina se stala centrem římskokatolické církve na Slovensku. Svou historií, tradicemi i současným vývojem patří Žilina mezi nejvýznamnější města na Slovensku (Město Žilina 2019). V současné době je hlavním odvětvím města automobilový průmysl, rozvoj stále zajišťuje automobilka KIA Motors Slovakia. Následuje turismus, městem prochází jedna z nejdelších a nejkrásnějších pěších zón na Slovensku. V posledních letech se Žilina rozvíjí jako centrum konferenčního cestovního ruchu a studijní centrum v čele s Žilinskou univerzitou, která momentálně nabízí studium na sedmi fakultách (Mesto Žilina – turistická informačná kancelária 2019).

Hlavní dominantou města je jeho historické centrum, jehož středobodem je Mariánské náměstí s typickými měšťanskými domy. Historické centrum je od roku 1987 vyhlášeno městskou památkovou rezervací. Nejvýznamnější a jedna z nejstarších staveb je Katedrála Najsvätejšej Trojice a její dvě věže. Během 19. století byly obě věže zčásti zničeny sérií požárů. Okolí katedrály dotváří známá Žilinská balustráda a budova městského divadla, původně Reprezentačný dom Žiliny. Přímo v centru i v širším okolí lze nalézt velké množství sakrálních staveb. Jedněmi z významnějších jsou např. kostel Obrátenia sv. Apoštola, Kostel sv. Barbory nebo Neologická synagoga. V okolí Žiliny se nachází několik hradů, přičemž přímo ve městě se nachází Budatínský hrad, vybudovaný pravděpodobně ve 13. století. Tvář města jako turistického centra doplňují okolní obce v Žilinském kraji, kde se nacházejí muzea a kde probíhají tradiční kulturní akce připomínající tradice a řemesla Žilinského kraje. (Mesto Žilina – turistická informačná kancelária 2019).

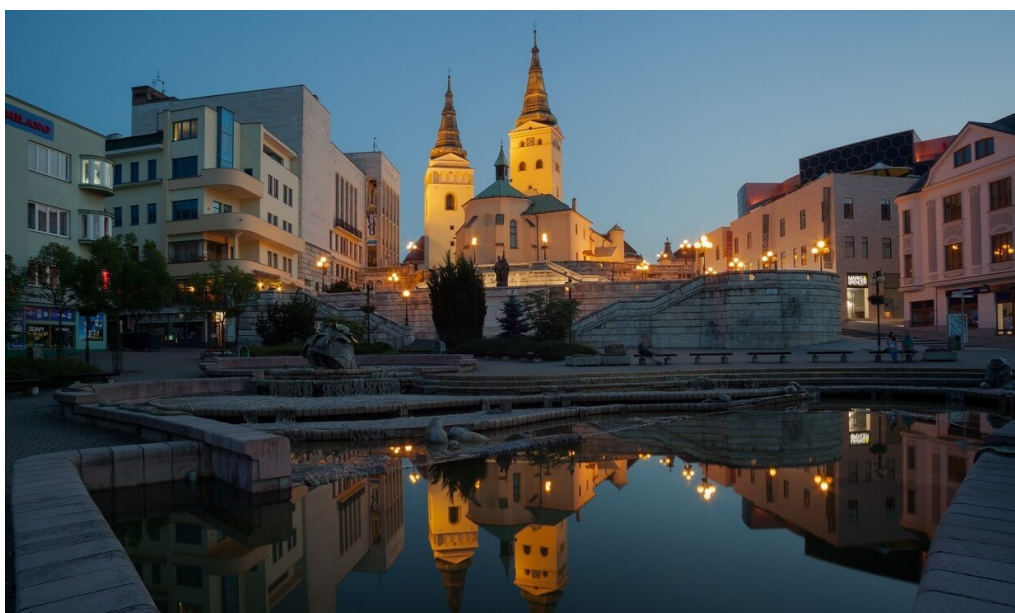
Následující odstavec je věnován potencionálnímu geniu loci Žiliny na základě autorčiných poznatků z uvedených zdrojů, dále fotografií a video dokumentů. Město leží na soutoku tří řek. Největší z nich je řeka Váh, do které se obě menší řeky vlévají. Na Váhu leží dvě vodní nádrže, a to vodní nádrž Žilina v blízkosti průmyslového areálu Kia a vodní nádrž Hričov v západní, méně průmyslové části města. Řeka Váh protéká jak průmyslovými částmi města, tak okolím historického centra. Žilina leží uprostřed krásné přírody slovenských hor a chráněných oblastí, její spojení s přírodou je velmi výrazné. Zeleň ve městě opět zastupují městské parky a v okrajových částech města lesy (Mapy.cz 2019). Na rozdíl od Düsseldorfu je Žilina významným sakrálním centrem, jedná se o centrum Římskokatolické církve na Slovensku. Za nejvýznamnější sakrální místo lze považovat již zmíněnou katedrálu Najsvätejšej Trojice. Soužití obyvatel s městem je opět na dobré úrovni. Hodnotu kvality života přímo v Žilině dohledat nelze, ale Slovensko se řadí mezi země s nadprůměrnou kvalitou života

a zároveň je na 33. příčce v hodnocení Quality of life index (Numbeo 2019). Bezpečnost v Žilině je stejně jako v Liberci často probíraným tématem. Posledních několik let patří Žilina mezi města s vyšší kriminalitou. Žilina je průmyslovým centrem ale zároveň historicky a turisticky významným místem. Výrazné historické centrum a okolní příroda udávají městu vhodný ráz k výskytu genia loci. Největší průmyslový podnik Kia je upozaděn ve východní části města, dál od historického centra, což je pro genius loci velkou výhodou.

Tabulka 7: Genius loci Žiliny

	INDIKÁTOR		VÝSKYT
1.	Řeka, popř. významné vodní plochy		ANO
2.	Zeleň	a) v okolí	ANO
3.		b) ve městě	ANO
4.	Sakrální význam (významné sakrální místo)		ANO
5.	Soužití obyvatel s městem (kvalita života)		ANO
6.	Relaxační zóny (parky, sady, nábřeží apod.)		ANO
7.	Význam historického centra		ANO
8.	Bezpečnost		SPÍŠE NE

Zdroj: Vlastní zpracování upravené podle Hradil (2010)

Obrázek 5: Katedrála Najsvätejšej Trojice a Žilinská balustráda
Zdroj: Malá Fatra 2018

3.2 Vybraná průmyslová centra České republiky a jejich genius loci

Následující kapitola je zaměřena na vybrané příklady českých průmyslových měst. Hlavním cílem je odpověď na otázku, zda tato města mohou mít svého genia loci. Ačkoliv je pro úplné poznání genia loci města třeba subjektivního poznání, tedy návštěvy města, tato kapitola se pokusí o poznání genia loci pouze z internetových zdrojů, dále fotografií, popřípadě video dokumentů. Jedná se tedy opět o hypotetický výzkum, zda je možná existence genia loci průmyslových měst. Stejně jako u evropských se výběr měst neopíral o Hradilovu metodu subjektivního působení měst, ale spíše o racionální důvody. Naopak přítomnost genia loci je zkoumána identicky jako v předchozí kapitole – na základě Hradilových myšlenek, dle sedmi indikátorů. Opět je zvolena rozdílná vzdálenost měst, tentokrát od Mladé Boleslavi, která je hlavním předmětem této práce. Prvním městem je Ostrava vzdálená přibližně 340 km od Mladé Boleslavi a druhým je Kladno vzdálené cca 90 km. Obě města jsou významnými průmyslovými centry České republiky s podobnou historií, ale rozdílnou současností.

3.2.1 Ostrava

Ostrava, metropole Moravskoslezského kraje je rozlohou i počtem obyvatel třetím největším městem v České republice. Nachází se přibližně 360 km od Prahy, 10 km od hranic s Polskem a 50 km od hranic se Slovenskem. Městem protékají řeky Odra, Ostravice, Opava a Lučina. Město leží v tzv. Moravské bráně v údolí mezi pohořím Beskyd a Jeseníků. Značnou část Ostravské metropole zaplňuje les, parky a další zeleň. Ostrava je klíčovým dopravním uzlem severní Moravy a Slezska a významným ekonomických i kulturním centrem (OSTRAVAINFO!!! 2019)

Ostrava dostala své jméno podle řeky Ostravice, jejíž tok rozděluje město na moravskou a slezskou část. První slovanské hradiště bylo vybudováno na vrchu Landek, povrchovém nalezišti černého uhlí. Ve 13. století zde český král Přemysl Otakar II. založil hrad. Tehdy Moravská Ostrava se stala během 14. a 15. století důležitým centrem pro obchod. Během 16. století s rozvojem soukenictví, tkalcovství a krejčovství se postavení Ostravy jen posílilo. V 17. století výrazně poklesl počet obyvatel v důsledku morové epidemie a třicetileté války. Rozvoj hospodářského života pokračoval v 18. století, konkrétně v roce 1763 s objevem uhlí v údolí Burňa. Rozvoj města pokračoval v roce 1828 se založením železáren ve Vítkovicích. Ostrava se v polovině 19. století stala jedním z nejvýznamnějších průmyslových centrem Rakouska-Uherska. Po vzniku Československa v roce 1918 zůstává Ostrava díky železárnám a dolům

významným hospodářským centrem. V roce 1924 proběhlo sloučení sedmi moravských obcí v tzv. Velkou Ostravu a vznikla tak ostravská aglomerace. Během druhé světové války se výroba v továrnách změnila na válečnou. Město bylo také vážně poškozeno bombardováním. Po válce se Ostrava stala centrem československého průmyslu, přezdívalo se jí „město uhlí a železa“ nebo také „ocelové srdce republiky“. Po roce 1989 byla v důsledku restrukturalizace průmyslu výrazně utlumena důlní činnost. Doly ukončily svou činnost v roce 1994 a Vítkovické ocelárny o čtyři roky později v roce 1998. Do rozvoje Ostravy zasáhla v roce 1997 nejtragičtější povodeň v dějinách města. Od té doby se Ostrava rozvíjí v nové kulturní a společenské centrum (OSTRAVA!!! 2019). Dnes se Vítkovické železářny soustředí na strojírenství. Nachází se zde jediný činný důl, a to právě ve Vítkovicích. Zbytek průmyslových areálů je postupně přestavován na nové kulturní a společenské středisko. Z bývalého vodojemu vznikl koncertní sál, z továrních hal multimediální výukové středisko a z provozních budov se staly kavárny, divadla, kina nebo galerie. Ostravské průmyslové areály byly vyhlášeny národní kulturní památkou a usilují také o zapsání na Seznam světového dědictví UNESCO (Česká televize 2017).

Hlavní dominantou města zůstávají Vítkovické železářny, kterým se přezdívá „Ostravské Hradčany“. Železářny se staly národní kulturní památkou i součástí dědictví Evropské unie. Zrekonstruovaným kulturním a společenským areálem prochází prohlídková trasa a každoročně se zde koná několik festivalů a výstav. Snahou Ostravské aglomerace je upozornit na fakt, že historie našeho státu není jen kultura a politika, ale také věda a průmysl (Česká televize 2017). Další dominantou je budova Nové Radnice s vyhlídkovou věží. Jedná se o nejrozsáhlejší radniční komplex a nejvyšší radniční věží v České republice. Kromě Národních kulturních památek Vítkovic a Dolu Michal je velkým lákadlem i Landek Park, kde se nachází největší hornické muzeum v Čechách. Největší dominantou historického centra je Slezskoostravský hrad, založený ve 13. století na břehu řeky Ostravice. Nejvyhledávanější relaxační zóny jsou nábřeží řeky Ostravice a Ostravská ZOO. (OSTRAVAINFO!!! 2019).

Následující odstavec je věnován potencionálnímu genu loci Ostravy na základě autorčiných poznatků z uvedených zdrojů, dále fotografií a video dokumentů. Městem protékají čtyři řeky, které mu dávají život. Středem města okolo historického centra protéká Ostravice, která dala městu jméno. Řeka Odra protéká spíše na předměstích okolo parků, sídlišť i průmyslových areálů. V Ostravské aglomeraci se také nachází velký počet rybníků. Město leží v Ostravské pánvi a v okolí se nachází několik přírodních památek a rezervací. Jihozápadním směrem od města se nachází Chráněná krajinná oblast Poodří. Přímo ve městě se nachází

nespočet sadů, parků a lesíků (Mapy.cz 2019). Ocelové město patří paradoxně mezi města s nejvyšším podílem zeleně v ČR. Sakrálních staveb je v Ostravě dostatek. Nejstarší stavbou je Kostel sv. Václava ze 13. století, v jehož blízkosti se nachází ostravsko-opavské biskupství. Významná je také Katedrála Božského Spasitele, která je druhým největším kostelem na Moravě (OSTRAVAINFO!!! 2019). Soužití obyvatel s městem je dobré, dle Korose (2019 příloha 3) má Ostravský okres hodnotu kvality života 6,84, což je dokonce více než má např. Český Krumlov, který je centrem historie a turistiky. Dle Mapykriminality.cz (2019) se Ostrava řadí mezi města s vysokou kriminalitou. Bezpečnost ve městě je prioritním programem městského zastupitelstva (OSTRAVA!!! 2019)

Průmyslové město Ostrava překvapivě nadprůměrně splňuje veškeré znaky pro město s geniem loci. Historické centrum Ostravy lze považovat za místo, kde hledat genia loci. Co se týče Národních kulturních památek Ostravských dolů a Vítkovických železáren, je otázka genia loci stejně jako u Düsseldorfu subjektivním názorem. Město Ostrava usiluje o zapsání těchto památek do seznamu UNESCO a upozorňuje na fakt, že historie našeho státu je také věda a průmysl. V tomto případě by bylo možné uvažovat i o těchto místech a Ostravě jako o lokalitách se svým geniem loci.

Tabulka 8: Genius loci Ostravy

	INDIKÁTOR		VÝSKYT
1.	Řeka, popř. významné vodní plochy		ANO
2.	Zeleň	a) v okolí	ANO
3.		b) ve městě	ANO
4.	Sakrální význam (významné sakrální místo)		ANO
5.	Soužití obyvatel s městem (kvalita života)		SPÍŠE ANO (6,84 / 10)
6.	Relaxační zóny (parky, sady, nábřeží apod.)		ANO
7.	Význam historického centra		SPÍŠE NE
8.	Bezpečnost		SPÍŠE NE

Zdroj: Vlastní zpracování upravené podle Hradil (2010)

Obrázek 6: Národní kulturní památka Dolní oblast Vítkovice
Zdroj: OSTRAVAINFO!!! 2019

3.2.2 Kladno

Kladno se nachází ve Středočeském kraji přibližně 25 km od Prahy. Dle počtu obyvatel je Kladno třetí největší město Středočeského kraje. Městem neprotéká žádná větší řeka, pouze několik potoků. Okolí Kladna je obklopené lesy, jihozápadním směrem se nachází oblast CHKO Křivoklátsko, na severu a severozápadě několik přírodních parků a rezervací, z nichž nejvýznamnější je Přírodní park Džbán (Mapy.cz 2019). Město je známé pro svou historii těžby uhlí a výrobu železa, která výrazně poznamenala zdejší krajinu (Kladno 2010).

První věrohodná písemná zmínka o Kladně pochází až ze 14. století. Povýšeno na městečko bylo v 16. století za vlády Ždárských ze Žďáru. Od začátku 18. století až do poloviny 19. bylo město v držení mnišského řádu benediktinů z Břevnovského kláštera. Z tohoto období pocházejí nejvýznamnější barokní stavby města. Do této doby mělo Kladno charakter spíše zemědělského města. Od poloviny 19. století začal přerod města v důležitou průmyslovou oblast Čech, díky rozvoji těžby uhlí a hutnictví. Průmyslový rozvoj města znamenal velký příliv nových obyvatel. Roku 1898 byl Kladnu udělen čestný titul „královské horní město“. Na konci 19. století začalo město nabývat moderního rázu, díky výstavbě nových budov. Až do vzniku Československa v roce 1918 probíhal v Kladně odpor proti válkám, nedostatku potravin a všeobecné bídě v podobě demonstrací a stávek. Od roku 1918 začalo město po všech stránkách prosperovat. Prosperitu města zastavila 2. světová válka. Tvář města také poznamenal

komunistický režim, který mu vtiskl podobu velkých panelákových sídlišť, zanedbával infrastrukturu a životní prostředí. Až v 70. letech 20. století byly postaveny významné stavby pro kulturu, sport a volný čas. Po roce 1989 byly kladenská hutě v rámci privatizace dovedeny ke krachu. V současné době zbyly z Kladenských podniků pouze zchátralé budovy, které spadají pod správu různých firem a majitelů. Jediné věže bývalých vápenných hutí jsou od roku 2008 Národní kulturní památkou. Dnes fungují například Strojírny Poldi, jediný výrobce klikových hřídelí v České republice. Současnou jistotou v průmyslu je globální společnost NKT Cables, a.s., bývalá Kablo Kladno vyrábějící kabely a vodiče (Kladno 2010).

Hlavní „dominantou“ města je bývalý průmyslový areál Vojtěšská huť. Město nechalo skrz chátrající areál vybudovat tzv. industriální cestu, která má návštěvníkům přiblížit bývalou slávu kladenských hutí. Jedinou zrekonstruovanou průmyslovou budovou je bývalá Bessemerova ocelárna, kde se v současnosti pořádají pravidelné kulturní akce. Panorama průmyslového města doplňují věže bývalých vápenných hutí. Převážnou část města zabírají průmyslové areály a místní sídliště. Historické centrum je velmi malé. Nejvýznamnější památkou je Kladenský zámek a radnice na náměstí Starosty Pavla. Na tomto náměstí se nachází také kostel Nanebevzetí Panny Marie. (Kladno 2010).

Následující odstavec je věnován potencionálnímu geniu loci Kladna na základě autorčiných poznatků z uvedených zdrojů, dále fotografií a video dokumentů. Kladnem neprotékají žádné větší řeky, pouze několik menších potoků, přičemž centrem města neprotéká žádný vodní tok. Tvář bývalého průmyslového centra zachraňují okolní lesy a několik chráněných přírodních míst (Mapy.cz 2019). Město v rámci zlepšování přírodních podmínek realizuje od roku 2001 rekonstrukci i výstavbu městských parků. Nejdůležitější sakrální památkou je kostel Nanebevzetí panny Marie na náměstí Starosty Pavla (Kladno 2010). Kladno tedy není významným náboženským centrem. Ačkoliv tvář města Kladna působí méně atraktivně než tvář Ostravy, hodnota kvality života v okrese Kladno je dle Korose (2019 příloha 3) 8,05, což je nejvyšší naměřená hodnota všech příkladových měst v této práci. V Kladně je dle Mapykriminality (2019) lehce zvýšená kriminalita. I zde je bezpečnost jedním z hlavních programů městského zastupitelstva (Kladno 2010). Kladno svou historií velice připomíná Ostravu. Jedno z nejdůležitějších průmyslových center Česka, které následkem privatizace po roce 1989 bylo donuceno ukončit provoz průmyslových podniků. Ostrava se s následky dokázala vypořádat pomocí revitalizace a přestavby budov bývalých průmyslových areálů na kulturní a společenské centrum. V Kladně pokus o revitalizaci selhal (Česká televize 2016). Zchátralé budovy průmyslových areálů, však nadále zabírají největší plochu ve městě. Díky

vytrvalé revitalizaci se staly bývalé průmyslové areály v Ostravě národními kulturními památkami. Staly se místem, kde by bylo možné hledat genia loci. Pokud by revitalizace průmyslových areálů proběhla i v Kladně, je možné že by se stalo podobným místem jakým je Ostrava. Dokud zchátralé budovy zůstanou bez povšimnutí, bude možné hledat genia loci pouze v historickém centru Kladna. Navíc městu chybí základní element života a tím je řeka. Kladno jako město tedy není místem, kde by bylo možné hledat genia loci.

Tabulka 9: Genius loci Kladna

	INDIKÁTOR		VÝSKYT
1.	Řeka, popř. významné vodní plochy		NE
2.	Zeleň	a) v okolí	SPÍŠE ANO
3.		b) ve městě	SPÍŠE ANO
4.	Sakrální význam (významné sakrální místo)		SPÍŠE NE
5.	Soužití obyvatel s městem (kvalita života)		ANO (8,05 / 10)
6.	Relaxační zóny (parky, sady, nábřeží apod.)		SPÍŠE ANO
7.	Význam historického centra		SPÍŠE NE
8.	Bezpečnost		SPÍŠE NE

Zdroj: Vlastní zpracování upravené podle Hradil (2010)

Obrázek 7: Pohled na zchátralé budovy Vojtěšské huti

Zdroj: Fotogalerie / Veruce.cz 2012

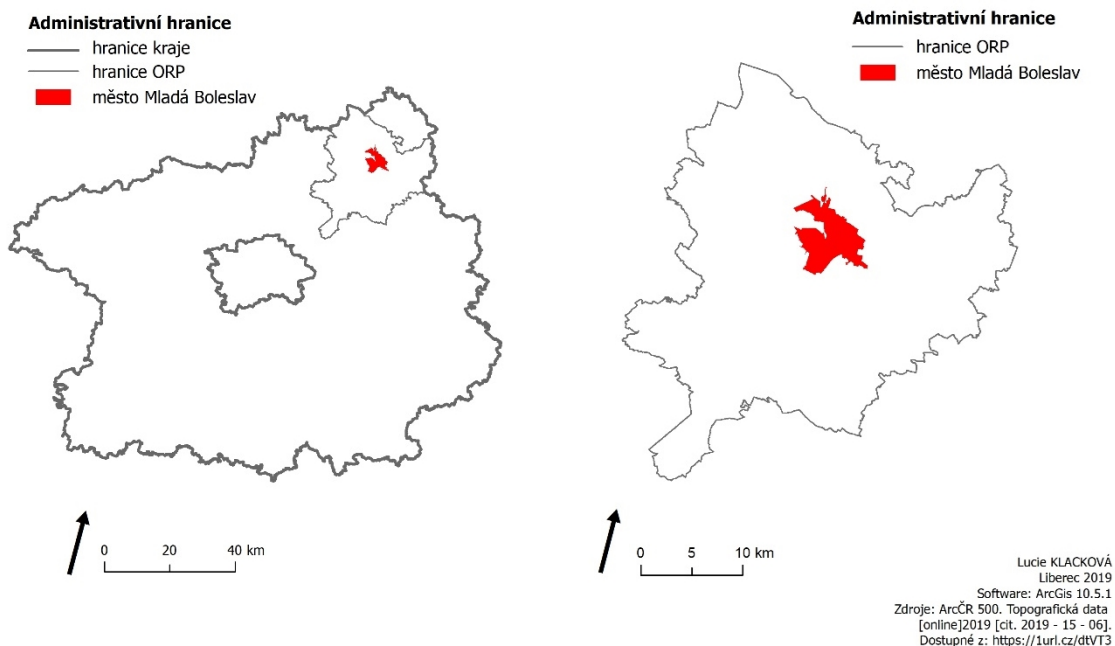
4 Genius loci Mladé Boleslavi – případová studie

Obě předchozí kapitoly byly věnovány výzkumu genia loci měst. Druhá kapitola byla věnována zkoumání genia loci českých měst, třetí kapitola byla hypotetickým výzkumem genia loci měst průmyslových. Předmětem následující kapitoly je město Mladá Boleslav, která výzkum obou předchozích kapitol propojuje; jedná se o české průmyslové město. Dosud byl výzkum genia loci měst založen na sedmi indikátorech, částečně upravených podle myšlenek Hradila (2010). U českých měst bylo hodnocení indikátorů založeno především na osobních poznatcích po návštěvě míst, u průmyslových na subjektivním hodnocení založeném na faktech ze všech uvedených zdrojů. Při hledání genia loci Mladé Boleslavi bude metoda sedmi indikátorů použita pouze jako výchozí metoda pro výzkum genia loci. Hlavní metodou bude dotazníkové šetření, které srovnává pohled obyvatel a návštěvníků Mladé Boleslavi. V předchozí kapitole se u většiny zkoumaných případů potvrdila hypotéza, že průmyslové město může mít genia loci. Je Mladá Boleslav jedním z těchto případů? Má svého genia loci?

4.1 Vymezení zájmového území

Město Mladá Boleslav se nachází v severovýchodní části Středočeského kraje, přibližně 50 km od hlavního města Prahy. Město leží na levém břehu řeky Jizery, do které se nedaleko Mladoboleslavského hradu vlévá říčka Klenice. Okolo města u přilehlých obcí se nachází příroda lesů a luk, na jihu města se nachází Přírodních park Chlum (Mapy.cz 2019). Město je položeno na rozhraní Turnovské pahorkatiny a Středožizerské tabule (Treking.cz 2019). Území města je rozděleno do sedmi katastrálních území: Mladá Boleslav, Bezděčín u Mladé Boleslavi, Čejetice u Mladé Boleslavi, Debř, Chrást u Mladé Boleslavi, Jemníky u Mladé Boleslavi a Podlázky. Katastrální území Mladá Boleslav se dále dělí do pěti částí: Mladá Boleslav I (Staré město), Mladá Boleslav II (Nové město), Mladá Boleslav III (Podolec), Mladá Boleslav IV (Pták) a Podchlumí. Mladá Boleslav je průmyslovým centrem, známé především díky výrobě automobilů ve Škoda Auto a.s. Město je nejen sídlem této společnosti ale také se zde nachází největší výrobní závod (Mladá Boleslav 2019).

Poloha Mladé Boleslavi v rámci Středočeského kraje (2019)

Obrázek 8: Vymezení zájmového území
Zdroj: Vlastní zpracování – viz tiráž

4.2 Humánně geografická charakteristika Mladé Boleslavi

V Mladé Boleslavi žilo k 1.1. 2019 44 489 obyvatel, přičemž převažovali muži s počtem 22 487. Žen bylo pouze 22 002 (ČSÚ 2019). Dle Sčítání lidu domů a bytů 2011, převažovali ve městě obyvatelé české národnosti a to ze 64 %. Následovala slovenská (4,1 %), polská (0,9 %), ukrajinská (0,8 %), vietnamská (0,5 %) a další národnosti. Věřících nehlásících se k žádné církvi bylo 5,7 % a věřících hlásících se k církvi nebo náboženské společnosti 7 %. Nejvíce převažovala církev římskokatolická se 4 %. Bez náboženské víry bylo 38,8 % obyvatel. Co se vzdělanostní struktury týče převažuje střední vzdělání vč. vyučení (bez maturity) s 26,8 %. Přibližně o procento méně (25,5 %) má středoškolské vzdělání s maturitou. Pouze 9,4 % obyvatel má vysokoškolské vzdělání. Ekonomicky aktivních bylo 49,9 %, z toho 46,8 % zaměstnaných a 3,1 % nezaměstnaných. Nejvíce obyvatel (41,4 %) bylo zaměstnaných v průmyslu (ČSÚ 2011).

Hlavním odvětvím průmyslové výroby je výroba automobilů. Firma Škoda Auto a.s. navazuje na historickou společnost Laurin & Klement, původní výrobu jízdních kol.

V minulých letech působila ve městě také firma Akuma, výrobce autobaterií. Ta ale v roce 2009 ukončila svůj provoz. V blízkosti výrobních hal Škoda auto se nachází areál kovošrotu – Kovošrot Group s.r.o., který patří mezi špičku v recyklaci odpadu v České republice. Kromě průmyslu je Mladá Boleslav i centrem služeb. Nachází se zde mnoho restaurací, barů kaváren, dvě nákupní střediska, divadlo, kino, galerie i muzea. Svá sídla má ve městě i velký počet menších firem, známá je Průmyslová ulice, kde se nachází přibližně třicet firem a podniků. Ve městě se nachází několik základních a mateřských škol, dvě gymnázia a šest středních škol. V městské části na Karmeli má sídlo jediná vysoká škola ve městě Škoda Auto. Město pravidelně pořádá kulturní i sportovní akce, své zázemí zde má několik profesionálních sportovních klubů, z nichž nejvýznamnější je hokejový a fotbalový (Mladá Boleslav 2019).

Mladá Boleslav je silniční i železniční křižovatkou. Okolo města prochází dálnice D10 spojující Mladou Boleslav s Prahou a Turnovem. Další významnou silniční tratí je silnice I/38, třetí nejdelší na území ČR, vedoucí směrem na Českou Lípou. Mladá Boleslav je železniční křižovatkou mezi Prahou, Turnovem, Nymburkem a Mělníkem. Ve městě funguje systém městské hromadné dopravy. Autobusové nádraží se nachází přímo v centru města, zatímco vlakové na jeho okraji (Mladá Boleslav 2019).

4.3 Historie Mladé Boleslavi

O nejstarším osídlení území Mladé Boleslavi existuje jen minimum zpráv, které jsou zprostředkované pouze několika archeologickými nálezy. Pravděpodobně v druhé polovině 10. století se stalo dnešní Mladoboleslavsko součástí přemyslovského panství. V tomto období vzniklo na skalnatém ostrohu v blízkosti soutoku řeky Jizery s Klenicí hradiště, které dostalo jméno po knížeti Boleslavovi II. Po vybudování královského hradu Bezdězu význam Boleslavského hradu upadá a Boleslav se postupně dostává do rukou panovnického rodu Markvarticů – konkrétně pánů z Michalovic, kteří měli své sídlo na nedaleké Michalovické putně. Období největšího rozkvětu zažilo město během 15. století. V tomto období také vymírá rod pánů z Michalovic a město dostává do državy rod Tovačovských u Cimburka. Tovačovští dávali prostor rozvoji náboženství, a právě díky jejich zásluze začala v Boleslavi působit Jednota bratrská. Ta zde získala klášter a vybudovala hospodářské zázemí. Místo svého působení označili jménem Karmel, které se zachovalo dodnes. Po smrti Tovačovských se město dostává do rukou Krajířů z Krajku, za jejichž působení se Boleslav stala nejvýznamnějším střediskem jednoty Čechách. Po Bitvě na Bílé hoře byl hospodářský rozvoj zastaven. Město obsadily Habsburské vojenské posádky, velká část majetku města byla zkonfiskována.

V důsledku bojů třicetileté války, morové nákazy a ničivého požáru přišla Boleslav o zhruba 40 % obyvatel a přibližně stejný počet budov. V druhé polovině 18. století během reforem Marie Terezie a Josefa II. bylo rozhodnuto o záchraně boleslavského hradu. Život ve městě se začal postupně znovu rozvíjet. Během první světové války zaznamenalo město velký počet obětí na životech a výrazný ekonomický pokles. Druhá světová válka přinesla pokles kulturního i společenského života. V roce 1945 byla značná část města zničena bombardováním. Po skončení války a nástupu komunistického režimu byla výrazná část města přestavěna. Vznikali nová panelová sídliště, v této době vzniklo například sídliště Severní město. Po roce 1989 došlo následkem privatizace k opravě mnoha historických budov. Na druhé straně některé budovy začaly v rukou svých majitelů chátrat. V roce 1991 převzal automobilku Škoda koncern Volkswagen, čímž se změnil charakter i tempo celé výroby (Herčík 2010).

4.4 Město automobilů – od Laurin & Klement ke Škoda Auto a.s.

Příběh boleslavské automobilky začal v roce 1895, kdy knihkupec Václav Klement a mechanik Václav Laurin založili podnik na výrobu jízdních kol. První jízdní kolo bylo vyrobeno právě v roce 1895 a neslo název „Slavia“. V roce 1899 by vyroben první motocykl Laurin & Klement Typ 1. Odbyt motocyklů našli Laurin a Klement spíše v zahraničí, zejména v Německu a Británii. V roce 1903 začala výroba motocyklů převažovat nad jízdními koly a v roce 1905 byla výroba jízdních kol zastavena definitivně. Roku 1905 byl zároveň představen první skutečný automobil Voiturette Laurin & Klement A. Kvůli rostoucímu zájmu zákazníků se společnost roku 1907 proměnila na akciovou společnost a stala se největším výrobcem automobilů v Rakousku-Uhersku. Během první světové války byla výroba omezena, město bylo donuceno soustředit se pouze na válečnou výrobu. Roku 1924 postihl závod velký požár, automobilka začala ztrácet na konkurenceschopnosti. Z toho důvodu se v roce 1925 uskutečnilo spojení se Škodovými závody v Plzni. V roce 1945 se boleslavský závod oddělil od původní Škodovky jako národní podnik. V roce 1991 přešla Škoda do vlastnictví skupiny Volkswagen. V současnosti je Škoda auto a. s. největším výrobcem automobilů v České republice a jedním z nejvýznamnějších ve světě. Kromě Mladé Boleslavi jsou další závody v ČR ve Vrchlabí a Kvasinách. V Mladé Boleslavi se nachází Škoda muzeum, která vystavuje historické i novodobé modely automobilů Škoda, dále střední a vysoká škola Škoda Auto (Škoda 2019).

Obrázek 9: První automobil Voiturette Laurin & Klement A
Zdroj: Škoda 2019

4.5 Kulturní a přírodní památky Mladé Boleslavi

Nejvýraznější kulturní památkou a dominantou města je Mladoboleslavský hrad. Hrad se strategicky nachází na kamenném ostrohu, přístupném pouze ze Staroměstského náměstí. Během let byl několikrát zničen a přestavěn, dnes se zde nachází muzeum Mladoboleslavska a státní okresní archiv Mladá Boleslav. Staroměstské náměstí navazující na nádvoří boleslavského hradu tvoří jádro historického centra. Většina domů na náměstí je renesančních a byly zařazeny na seznam kulturních památek. Z náměstí lze úzkou uličkou zvanou „Myší díra“ projít k nejvýznamnějšímu domu Staroměstského náměstí – paláci Templu. Budova Templu patří k nejstarším stavbám a sloužila jako šlechtické sídlo. Dnes se zde nachází historická expozice a galerie. Na opačném konci od hradu se na Staroměstském náměstí nachází budova Staré radnice, která dnes slouží jako galerie a vyhlídková věž. Roku 1865 byl položen základní kámen budovy Nové radnice na Komenském náměstí, kde dnes sídlí městská správa a základní škola (Kocourek a kol. 2018 s. 69-103).

Nedaleko Staroměstského náměstí se nachází kulturní a vzdělávací centrum Karmel. Na místě bývalého kláštera se v přibližně v 15. století usadila Jednota bratrská, která zde založila svůj sbor, špitál, školu i hospodářský dům. Díky působení Jednoty se Boleslav stala jedním z nejvýznamnějších náboženských středisek v Čechách. Víru pomáhal bratřím šířit knihtisk, který zde založil Mikuláš Klaudián, autor první tištěné mapy Čech z roku 1518. Později se do klášterního areálu v roce 1794 přestěhovalo piaristické gymnázium z Kosmonos. Prostory kláštera byly proto přizpůsobeny vyučování. V roce 2007 bylo v areálu otevřeno kulturní a

vzdělávací centrum, kde našla své sídlo i vysoká škola ŠKODA AUTO (založená r. 2000), jediná vysoká škola v ČR založená velkou nadnárodní společností. Budova se kromě výuky využívá pořádání festivalů a kulturních akcí. Přilehlý kostel sv. Bonaventury je v současnosti využíván jako galerie, prostor pro hudební produkci nebo módní přehlídky. Přilehlé terasy nabízejí pohled na řeku Jizeru a slouží jako relaxační zóna (Kocourek a kol. 2018 s. 105-113).

Přibližně 200 metrů od areálu Karmeje se nachází Sbor českých bratří, největší stavba Jednoty bratrské. Zrekonstruovaná budova je dnes využívána jako galerie a koncertní síň. Z církevních památek je dále významný Kostel Nanebevzetí Panny Marie, nacházející se mezi budovami Staré a Nové radnice, dále Kostel sv. Jana Nepomuckého na Mírovém náměstí a nedaleký Kostel sv. Havla. Dalšími významnými historickými budovami jsou: Městské divadlo, Gymnázium Dr. Josefa Pekaře, budova místního Sokola nebo bývalé kasárny. Jednou z architektonicky nejvýznamnějších budov ve městě je budova Střední průmyslové školy. Jedná se o významné architektonické dílo Jiřího Krohy. Budova byla úzce spjata s rozvojem boleslavské automobilky. Ve městě se nachází také několik muzeí a galerií. Kromě již zmiňovaného muzea Mladoboleslavska na hradě se zde nachází muzeum ŠKODA AUTO nebo Letecké muzeum Metoděje Vlacha, otevřené roku 2015. V městské části obce Podlázky se nachází zřícenina Michalovické putny, bývalé sídlo pánů z Michalovic (Kocourek a kol. 2018 s. 123-139, 161-175 a 201-209).

Ve městě se nachází několik parků, které slouží obyvatelům jako relaxační zóny. Park na Výstavišti, nacházející se naproti Gymnázium Dr. Josefa Pekaře je historickým místem bohaté výstavnické tradice. Mezi další parky patří Havelský park, Školní park na Komenského náměstí, Klementinka, park u areálu Karmeje nebo Nový park. Nejvýznamnějším a nejrozsáhlejším je Lesopark Štěpánka nacházející se v údolí říčky Klenice jižně od historického centra. Park začal vznikat v roce 1876 a poslední rozsáhlou revitalizací prošel v roce 2014. Štěpánka je centrem sportu a relaxace (Kocourek a kol. 2018 s. 211-217).

Mezi nejvýznamnější přírodní památky patří zcela jistě Národní přírodní památka Radouč a Přírodní park Chlum. Radouč se nachází na skalnatém svahu u břehu řeky Jizery a jedná se o jednu z přírodovědně nejbohatších suchomilných oblastí v Čechách. Území Radouče bylo chráněno již od roku 1922, přírodní památkou se stala v roce 1977 a od roku 2000 je součástí Natura 2000. Ze skalnatých svahů je krásná vyhlídka na údolí řeky Jizery a zříceninu Michalovic na protějším svahu. Z chráněné flóry je nejvýznamnější devaterka poléhavá a z fauny sysel obecný a králík divoký. Jihovýchodně od města se nachází zalesněný vrch Chlum, který je vyhlášený Přírodním parkem od roku 2000. Na Chlumu přibližně od 8. století nacházelo

hradiště, jehož zbytky opevnění se místy zachovaly dodnes. Přírodovědecky nejvýznamnější jsou místní lada s ohroženými druhy rostlin. Přibližně 6 km za městem v blízkosti obce Horní Stakory se nachází Vrch Baba u Kosmonos, přírodní rezervace poprvé vyhlášená v roce 1950. Významným přírodním prvkem je také řeka Jizera nebo Lom u Chrástu. Při rekultivaci Ptáček ulice a zpevnění kamenný svahů byly v roce 2014 vysazeny první rostliny boleslavské vinice. Od roku 2016 má tak město vlastní víno, které reprezentuje město na každoročních kulturních slavnostech vína (Kocourek a kol. 2018 s. 239-248) Od roku 2019 po zrekonstruování bývalé sladovny má Mladá Boleslav i svůj vlastní mini pivovar (Mladá Boleslav 2019).

Fotografická dokumentace kulturních a přírodních památek viz příloha 2.

4.6 Zkoumání genia loci Mladé Boleslavi

Následující odstavec je založen na osobních poznatcích autorky. Mladá Boleslav leží na soutoku řeky Jizery s říčkou Klenicí. Říčka Klenice protéká z velké části skrz louky na okraji města a lesoparkem Štěpánka. Řeka Jizera protéká v údolí pod Mladoboleslavským hradem a pokračuje okolo průmyslových areálů Škoda, relaxační zónou na Krásné louce až k chatovým osadám v Podlázkách. Ačkoliv řeka neprotéká přímo historickým centrem, je z vysokých kamenných svahů města dobře viditelná a zůstává tak výraznou dominantou města. Zeleň v okolí města zastupuje několik, jichž zmíněných chráněných přírodních oblastí. Parků a relaxačních zón je ve městě dostatek, nejvýznamnější je lesopark Štěpánka. Mladá Boleslav byla kdysi nejvýznamnějším centrem působení Jednoty bratrské. Ačkoliv dnes není sakrální význam města tolik podstatný, mnohaleté působení Jednoty zde zanechalo patrné stopy. Nejsilněji působícím sakrálním místem je areál bývalé centrum Jednoty na Karmeli. Soužití obyvatel s městem je založeno na výrazném zásahu automobilky Škoda do prostředí města. Dle Korose (2019 příloha 3) je kvalita života v okrese Mladá Boleslav 7,46, čímž se v této práci řadí na druhé místo za Kladno. Co je ve městě naopak problémem je bezpečnost. Dle MAPYKRIMINALITY (2019) se Mladá Boleslav řadí mezi města s vysokou kriminalitou. Problémy ve městě přetrvávají posledních několik let a vznikají v souvislosti s vysokým přílivem zahraničních dělníků Škoda Auto. Dle hodnocení sedmi indikátory lze Mladou Boleslav označit jako město s geniem loci, přičemž jediným problémem je bezpečnost ve městě.

Tabulka 10: Genius loci Mladé Boleslavi

	INDIKÁTOR		VÝSKYT
1.	Řeka, popř. významné vodní plochy		ANO
2.	Zeleň	a) v okolí	ANO
3.		b) ve městě	ANO
4.	Sakrální význam (významné sakrální místo)		SPÍŠE ANO
5.	Soužití obyvatel s městem (kvalita života)		SPÍŠE ANO (7,46 / 10)
6.	Relaxační zóny (parky, sady, nábřeží apod.)		ANO
7.	Význam historického centra		ANO
8.	Bezpečnost		NE

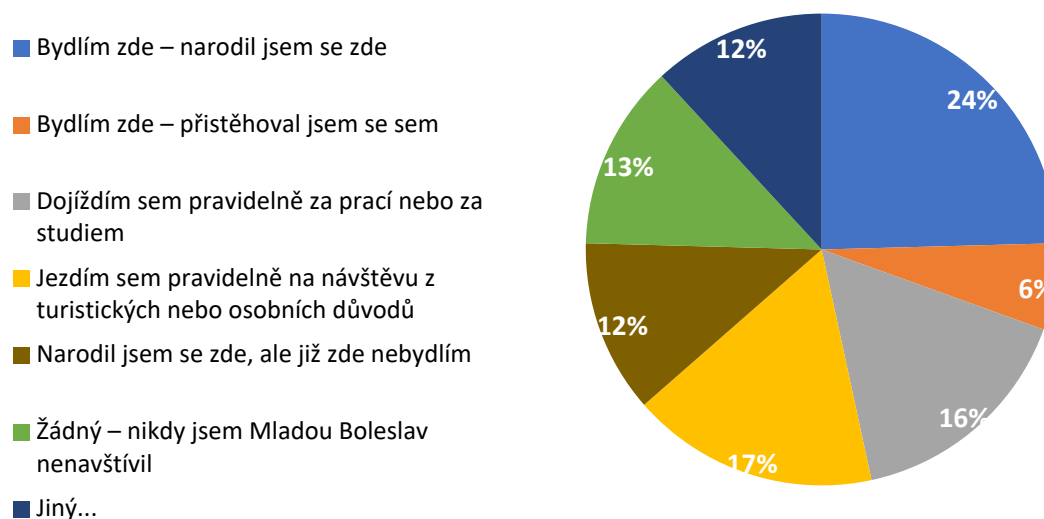
Zdroj: Vlastní zpracování upravené podle Hradil (2010)

4.6.1 Hlavní metoda výzkumu a charakter dotazníkového šetření

Jako hlavní metoda výzkumu genia loci Mladé Boleslavi bylo zvoleno dotazníkové šetření, založené na porovnávání názorů obyvatel Mladé Boleslavi a ostatních obyvatel ČR. Šetření probíhalo od července 2018 do dubna 2019 a účastnilo se jej 118 respondentů. Dotazníky byly převážně v elektronické podobě, pouze 8 % dotazníků bylo v podobě papírové. Sběr odpovědí probíhal převážně na sociálních sítích, z velké části také na profilech kateder geografie českých a moravských univerzit.

Struktura respondentů byla různorodá. Závisí především na pohlaví, věku, vzdělání a vztahu k městu Mladá Boleslav. Dotazníkového šetření se zúčastnilo přibližně 40 % mužů a 60 % žen. Ženy tedy výrazně převažují nad muži. Dle věkového zastoupení převažují nadpoloviční většinou mladí lidé od 18 do 26 let (66,1 %). Naopak nejméně respondentů je ve věkové skupině 71 a více (4,2 %) a skupině 51-70 (5,1 %). Za nejpodstatnější aspekt považují vztah respondentů k městu Mladá Boleslav, proto početní rozdíl v pohlaví a ve věkových skupinách nehraje dle mého názoru ve výsledcích výraznou roli. Nejrozšířenější dosažené vzdělání u respondentů je středoškolské s maturitou (60 %). Následuje vysokoškolské (22,7 %) a učňovské a středoškolské bez maturity (14,5 %). Nejméně je respondentů se základním vzděláním, pouze 2,7 %. Vysokoškolské vzdělání není již dále děleno, najít respondenty ve všech úrovních vysokoškolského vzdělání by bylo náročné a nepravděpodobné.

VZTAH K MĚSTU MLADÁ BOLESLAV

Obrázek 10: Struktura respondentů podle vztahu k městu Mladá Boleslav
Zdroj: Vlastní zpracování

Za nejzákladnější strukturu respondentů považuji vztah k městu Mladá Boleslav, zobrazenou na grafu 1. Cílem bylo rozdělit obyvatele do dvou skupin – obyvatele Mladé Boleslavi a ostatní obyvatele ČR. Respondentů, kteří uvedli své bydliště v Mladé Boleslavi bylo pouze 30,5 % (viz tabulka 13). Z důvodu velké převahy ostatních obyvatel ČR jsem se rozhodla rozdělení respondentů do skupin upravit. K obyvatelům Mladé Boleslavi je přidána skupina pravidelně dojíždějící za prací a studiem. Za prací nebo studiem dojíždí do města z velké části lidé z obcí, které se nacházejí v bezprostřední blízkosti Mladé Boleslavi. Tito lidé často tráví ve městě kromě pracovního a studijního času i svůj volný čas, a proto město dobře znají a vnímají ho téměř jako by byli jeho obyvateli. Obce v bezprostřední blízkosti MB jsou navíc natolik ovlivněny zdejším městským životem, že nezáleží na tom, zda lidé bydlí přímo ve městě nebo v přilehlé obci. Příkladem je město Kosmonosy stavebně srostlé do aglomerace s Mladou Boleslaví. Nové rozdělení respondentů tedy vypadá následovně – viz tabulka 14.

Tabulka 11: Původní rozdělení respondentů podle vztahu k městu Mladá Boleslav

Celkem respondentů	118	100 %
Skupina č. 1: Obyvatelé MB	36	30,5 %
Skupina č. 2: Ostatní obyvatelé ČR	82	69,5 %

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka 12: Konečné rozdělení respondentů podle vztahu k městu Mladá Boleslav

Celkem respondentů	118	100 %
Skupina č. 1: Obyvatelé MB + dojížděka za prací/studiem	55	47 %
Skupina č. 2: Ostatní obyvatelé ČR (pravidelná návštěva – osobní/turistické důvody, narozen v MB, ale již zde nebydlí, žádný vztah k MB – nikdy nenavštívil, jiný vztah)	63	53 %

Zdroj: Vlastní zpracování

Další možností bylo přidat do skupiny č. 1 i respondenty narozené v MB, kteří zde již nebydlí. Tuto možnost jsem se nakonec rozhodla vyloučit, jelikož nemám k dispozici údaje o tom, jak daleko od MB se respondenti odstěhovali a kolik času od jejich odstěhování uplynulo. Ve skupině respondentů, kteří uvedli odpověď „jiný“ se nejčastěji objevovaly odpovědi: „občas městem projíždím, občas sem jezdím, ale ne pravidelně, bývalé zaměstnání či bývalé studium“.

4.6.2 Genius loci Mladé Boleslavi podle názorů jejích obyvatel a respondentů dojíždějících za prací a studiem (skupina č. 1)

Následující podkapitola prezentuje výsledky dotazníkového šetření v rámci skupiny č. 1. Pro lepší přehlednost je podkapitola doplněna o tabulku a několik grafů. Jak uvádí tabulka 14 ve skupině č. 1 odpovídalo celkem 55 respondentů ze 118.

Tabulka 13: Hodnocení na Cantrilově škále skupina č. 1

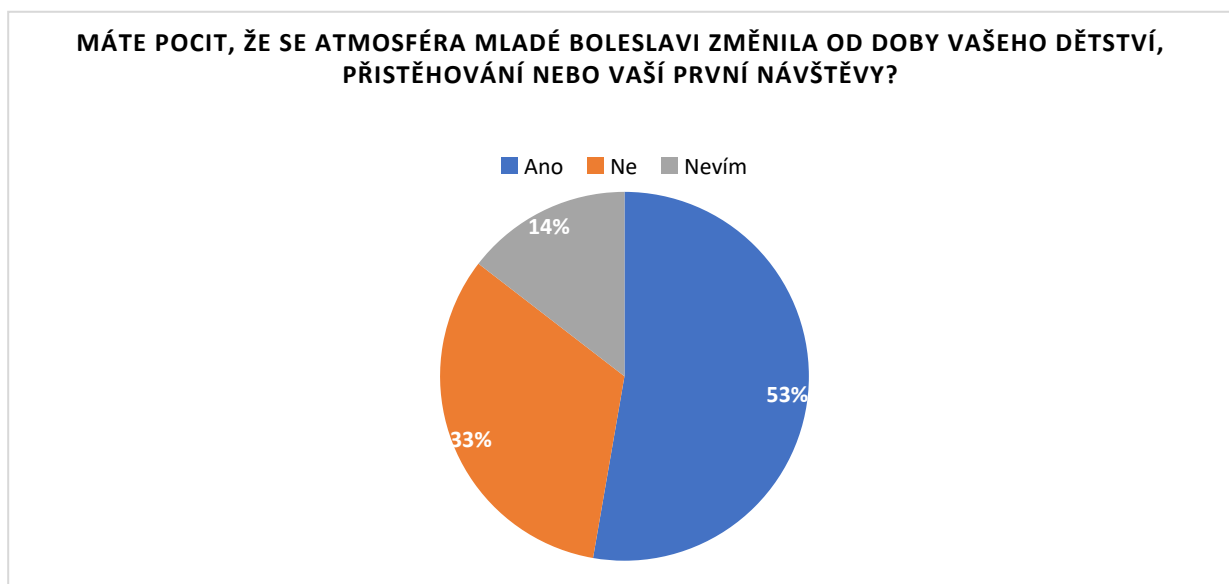
Otázka		Průměr skupina č.1
4.	Kvalita života	7,3
7.	Hodnocení Mladé Boleslavi	5,7
14.	Spokojenost se životem v Mladé Boleslavi	5,5

Zdroj: Vlastní zpracování

Respondenti byli ve třech otázkách požádáni o hodnocení na Cantrilově škále tzn. na stupnici od 0 do 10 ohodnotit daný jev, s tím že 0 znamená nejhorší a 10 nejlepší hodnocení. V otázce

č. 4 hodnotili respondenti svou spokojenost se životem. Jak uvádí tabulka 15 průměr skupiny č. 1 je 7,3, což přibližně odpovídá jak celorepublikovému průměru, tak i měření Korose (2019) v okrese Mladá Boleslav, kde naměřil hodnotu 7,46. Zajímavostí je, že město jako takové ohodnotili respondenti skupiny č. 1 v průměru lépe než spokojenost se životem v Mladé Boleslavi.

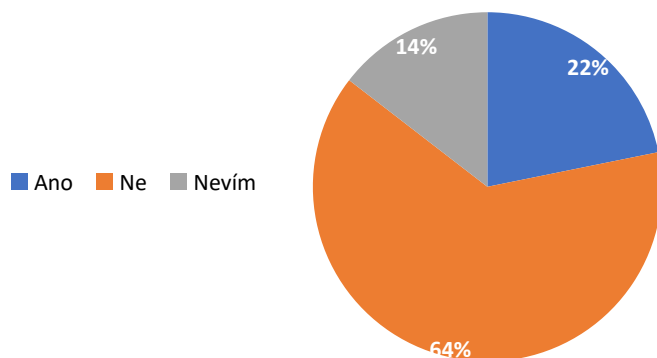
Nejčastějšími odpověďmi na otázku *Napište prosím 3 slova, která vás jako první napadnou, když se řekne Mladá Boleslav*, byly: *Škoda Auto, domov, auta, cizinci, hokej a špatná doprava/špatné parkování*. Z nejčastějších odpovědí převažovala odpověď *Škoda Auto* se 48 %. Ojedinele se objevily i odpovědi, které zmiňovali některé památky a části města. Celkem 65 % respondentů si myslí, že město ovlivňuje především místní firma/y.

Obrázek 11: Změna atmosféry Mladé Boleslavi skupina č.1
Zdroj: Vlastní zpracování

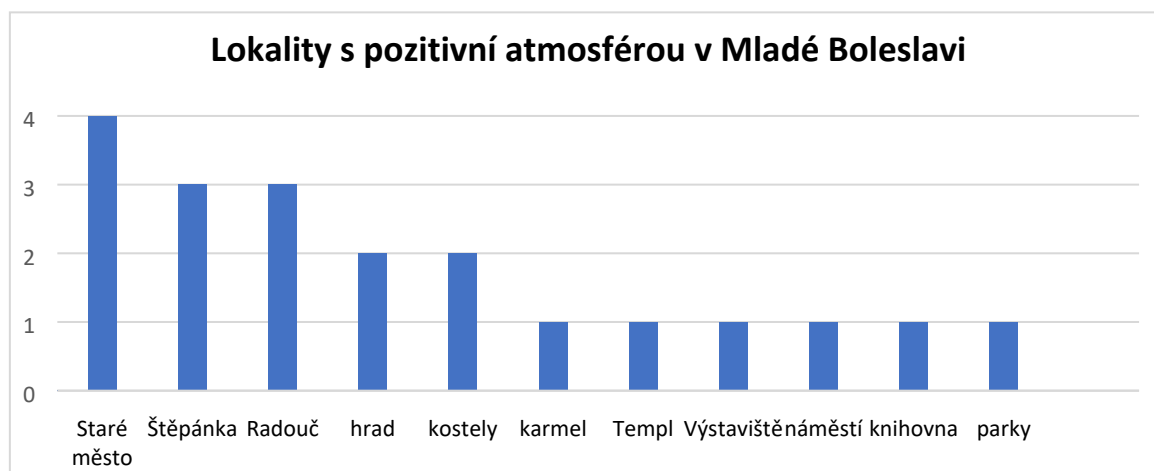
Nadpoloviční většina (53 %) respondentů si myslí, že se atmosféra ve městě od jejich dětství, přistěhování nebo poslední návštěvy změnila. Z toho 59 % si myslí že šlo o negativní změnu a pouze 17 % zmiňuje pozitivní změnu města. Na otázku *Pokud jste obyvatelem Mladé Boleslavi, plánujete nebo byste se chtěl odstěhovat?* Odpovědělo 31 % *Ano* a 24 % *Ne*, 45 % uvedlo odpověď *Nevím*. Mezi obyvateli tedy převažují ti, kteří by se rádi odstěhovali. Není jasné, zda tento jev souvisí s neatraktivností Mladé Boleslavi nebo se suburbanizací.

EXISTUJÍ MÍSTA, KTERÁ VYZAŘUJÍ ZVLÁŠTNÍ ATMOSFÉRU, MAJÍ TZV. GENIA LOCI (V PŘEKĽADU DUCH MÍSTA). TATO ATMOSFÉRA PŮSOBÍ I NA LIDI, KTEŘÍ DANÉ MĚSTO NIKDY NENAVŠTÍVILI. VE SVĚTĚ JE TAKOVÝMTO MÍSTEM NAPŘ. RIO DE JANEIRO, V EVROPĚ PAŘÍŽ, U NÁS CENTRUM PRAHY N

Obrázek 12: Genius loci Mladé Boleslavi skupina č.1
Zdroj: Vlastní zpracování

Otázka genia loci Mladé Boleslavi dopadla z pohledu skupiny č. 1 negativně. Pouze 22 % ze 100 % uvedlo, že Boleslav vyzařuje atmosféru genia loci. Z těch, kdo odpověděli *Ano* bylo ale 75 % respondentů, kteří odpověděli, že tuto atmosféru vnímají jako pozitivní a pouze 8 %, kteří ji vnímají jak negativní. Zbytek respondentů uvedlo odpověď *Nevím*. Respondenti, kteří odpověděli na otázku genia loci *Ano*, byli požádáni o vypsání lokalit ve městě, které vyzařují ať pozitivní či negativní atmosféru. Místa s negativní atmosférou nezmínil žádný z respondentů. Nejčastěji zmiňovaná pozitivní místa ve městě jsou zobrazena v následující tabulce. Nejčastěji zmiňované je historické centrum Starého města, druhou a třetí pozici obsadily přírodní parky.

Obrázek 13: Místa s pozitivní atmosférou dle skupiny č.1
Zdroj: Vlastní zpracování

Přesně 66 % respondentů skupiny č.1 nepovažuje Mladou Boleslav za zajímavý turistický cíl, 18 % naopak ano a 16 % uvedlo odpověď *Nevím*. Respondenti, kteří považují Mladou Boleslav za zajímavý turistický cíl uváděli nejčastěji jako nejkrásnější místa ve městě hrad, muzea, parky a kostely.

4.6.3 Genius loci Mladé Boleslavi podle názorů ostatních obyvatel ČR (skupina č. 2)

Následující podkapitola prezentuje výsledky dotazníkového šetření v rámci skupiny č. 2 a porovnává je s výsledky skupiny č. 1. Pro lepší přehlednost je podkapitola doplněna o tabulku a několik grafů. Jak uvádí tabulka 14 ve skupině č. 1 odpovídalo celkem 63 respondentů ze 118. Tato skupina tedy lehce převažuje. Lehká převaha nemá dle mého názoru na výsledky dotazníkového šetření vliv.

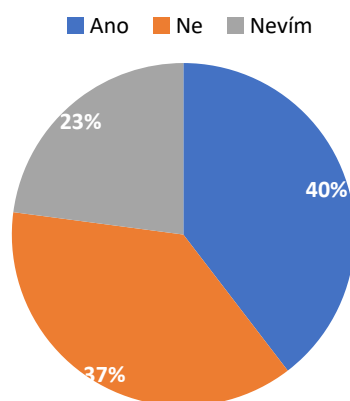
Tabulka 14: Hodnocení na Cantrilově škále skupina č. 2

Otázka		Průměr skupina č.2
4.	Kvalita života	7,6
7.	Hodnocení Mladé Boleslavi	5,9
15.	Domněnka spokojenosti se životem v Mladé Boleslavi	6,3

Zdroj: Vlastní zpracování

Hodnocení na Cantrilově škále dopadlo u respondentů skupiny č. 2 ve všech otázkách lépe než u skupiny č.1. Ostatní obyvatelé nejen že uvádí vyšší spokojenost se životem, ale také lépe hodnotí Mladou Boleslav. Rozdíly jsou v rámci desetin, ale jsou patrné. Na otázku *Jak jsou podle vás obyvatelé Mladé Boleslavi spokojeni se zdejším životem?* Uvedli respondenti skupiny č.2 v průměru hodnotu 6,3, což je výrazně vyšší hodnota, než uvádí respondenti skupiny č.1. Nejčastější tři slova spojená s Mladou Boleslaví byla opět *Škoda Auto*, následovalo *Bondy centrum*, *průmysl* a *Olympia centrum*. Z těchto nejčastějších odpovědí převažovala opět *Škoda Auto* (64 %). Ojedinele se objevily odpovědi: *divadlo*, *nemocnice*, *práce*, *hokej* ad. Z výsledků této otázky lze soudit, že ostatní obyvatelé ČR znají z Mladé Boleslavi spíše obchodní centra a automobilku. Identicky jako ve skupině č.1 je ve skupině č.2 65 % respondentů, kteří si myslí, že město nejvíce ovlivňuje místní firma/y. Na rozdíl od skupiny č.1 (kde byla tato hodnota pouze 4 %) uvádí 14 % respondentů skupiny č. 2, že nejvíce město ovlivňuje jeho architektura.

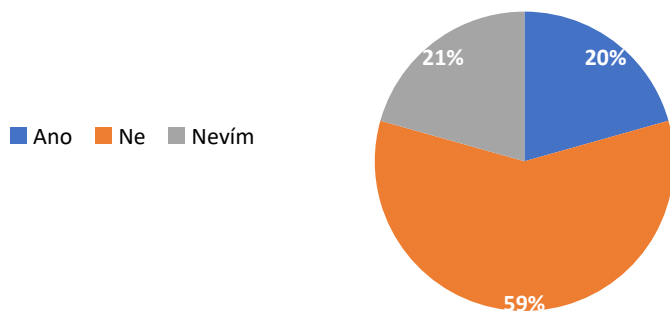
MÁTE POCIT, ŽE SE ATMOSFÉRA MLADÉ BOLESLAVI ZMĚNILA OD DOBY VAŠEHO DĚTSTVÍ, PŘÍSTĚHOVÁNÍ NEBO VAŠÍ PRVNÍ NÁVŠTĚVY?

Obrázek 14: Změna atmosféry Mladé Boleslavi skupina č.2
Zdroj: Vlastní zpracování

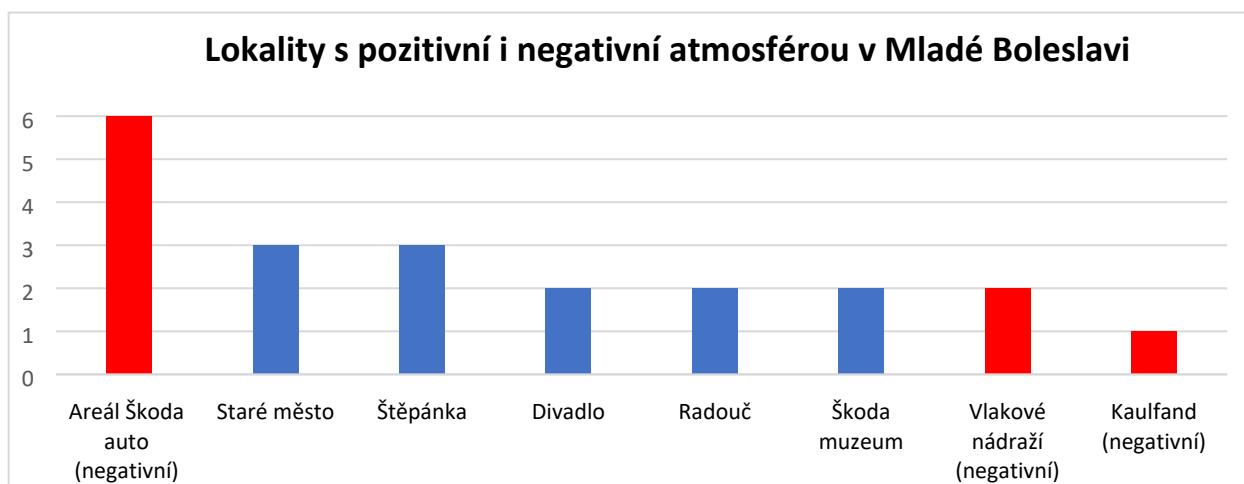
Ve skupině č. 2 byli z výsledků otázky *Máte pocit, že se atmosféra Mladé Boleslavi změnila od doby vašeho dětství, přistěhování nebo vaší poslední návštěvy?* vyřazeni respondenti, kteří Mladou Boleslav nikdy nenavštívili. Na tuto otázku odpovídalo tedy pouze 48 respondentů ze 118. Opět zde převažuje odpověď *Ano*, ale nejedná se již o nadpoloviční většinu, jako tomu bylo u skupiny č.1, zde se jedná pouze o 40 %. 37 % respondentů uvedlo, že se Mladá Boleslav nezměnila a 23 % zvolilo odpověď *Nevím*. Z těch, kteří uvedli odpověď *Ano*, uvádí 47 % změnu k pozitivnímu a 42 % změnu k negativnímu. Odpovědi jsou zde poměrově více vyrovnané než u skupiny č. 1.

EXISTUJÍ MÍSTA, KTERÁ VYZAŘUJÍ ZVLÁŠTNÍ ATMOSFÉRU, MAJÍ TZV. GENIA LOCI (V PŘEKLADU DUCH MÍSTA). TATO ATMOSFÉRA PŮSOBÍ I NA LIDI, KTEŘÍ DANÉ MĚSTO NIKDY NENAVŠTÍVILI. VE SVĚTĚ JE TAKOVÝMTO MÍSTEM NAPŘ. RIO DE JANEIRO, V EVROPĚ PAŘÍŽ, U NÁS CENTRUM PRAHY N

Obrázek 15: Genius loci Mladé Boleslavi skupina č.2
Zdroj: Vlastní zpracování

Otázka genia loci ve skupině č.2 dopadla ještě o několik procent hůře než u skupiny č.1. Pouze 20 % ze 100 % uvedlo, že Mladá Boleslav vyzařuje zvláštní atmosféru. Z těch, kdo odpověděli *Ano* bylo pouze 62 %, těch, kteří vnímají tuto atmosféru jako pozitivní a 15 % těch, kteří ji vnímají jako negativní. Pohled ostatních obyvatel ČR na genia loci Mladé Boleslavi je ještě více negativní než pohled jejích obyvatel. Respondenti, kteří odpověděli na otázku genia loci *Ano*, byli požádáni o vypsání lokalit ve městě, které vyzařují ať pozitivní či negativní atmosféru. Na rozdíl od skupiny č.1 uvedli respondenti skupiny č.2 kromě pozitivních lokalit i několik negativních. Mezi negativní lokality uvedlo většina respondentů areál Škoda Auto, objevila se také upozornění na negativní vliv vlakového nádraží a okolí Kauflandu. Mezi místa s pozitivní atmosférou zařadili respondenti skupiny č.2 Staré město, lesopark Štěpánku, Divadlo, NPP Radouč nebo Škoda muzeum. Následující tabulka zobrazuje lokality s pozitivní i negativní atmosférou:

Obrázek 16: Místa s pozitivní i negativní atmosférou dle skupiny č.2

Zdroj: Vlastní zpracování

Za zajímavý turistický cíl považuje Mladou Boleslav pouze 33 % respondentů, je to ale výrazně více než u skupiny č.1. Respondenti, kteří uvádějí město jako zajímavý turistický cíl považují za nejkrásnější lokality Muzeum Škoda Auto, Architekturu ve městě, muzea obecně, dále NPP Radouš, Staré město nebo divadlo.

5 Analýza zjištěných poznatků

5.1 Analýza výsledků dotazníkového šetření

Město Mladá Boleslav jako jedno z průmyslových center České republiky je v podvědomí širokého spektra veřejnosti. Průmyslový ráz udává městu automobilka Škoda Auto a.s., která zde má své sídlo a která je největším výrobcem automobilů v České republice. Proto bylo průmyslové město Mladá Boleslav zvoleno jako případová studie. Při hodnocení sedmi indikátory se potvrdilo, že Mladá Boleslav může mít svého genia loci, přičemž jediný nesplněný indikátor byl indikátor č.8 Bezpečnost. Mladá Boleslav tak podle autorky pozitivně směřovala k označení „město s geniem loci“.

Analýza dotazníkové šetření přinesla Mladé Boleslavi zcela jiné výsledky. Město Mladá Boleslav je svými obyvateli (sk č.1) i návštěvníky (sk č.2) spojována s názvem Škoda Auto, bohužel ale v negativním slova smyslu. Další slova, která si respondenti spojují s Mladou Boleslaví jsou např. cizinci, průmysl nebo špatná doprava a špatné parkování, která souvisí právě s činností firmy Škoda Auto. Naprostá většina respondentů se dále shoduje, že chod města je ovlivňován především zdejší firmou – Škoda Auto. Činnost automobilky má také velký vliv na proměnu města v čase. Nadpoloviční většina respondentů se shoduje v tom, že se město od jejich první návštěvy nebo dětství změnilo a v převážné většině případů se jednalo o změnu negativní. Silnější pocit negativních změn mají obyvatelé Mladé Boleslavi, kteří se s městem sžívají každý den. S tím souvisí i většinová touha obyvatel města se odstěhovat. Zde ale můžeme připustit i možnost způsobení tohoto jevu suburbanizací nikoliv neatraktivitou Mladé Boleslavi.

Ačkoliv se hodnocení města na Cantrilově škále pohybovalo okolo lehce nadprůměrných hodnot, Mladá Boleslav není považována za město, které by vyzařovalo zvláštní atmosféru, genia loci. Z většinového hlediska není město považováno ani za zajímavý turistický cíl. Jediná zmíněná místa vyzařující zvláštní atmosféru jsou historické centrum – Staré město a jeho okolní památky, lesopark Štěpánka a NPP Radouč. Tyto lokality lze považovat za místa, kde lze hledat genia loci, město jako celek však nikoliv.

5.2 Shrnutí výsledků

U hypotéz, stanovených v úvodu této práce, je nutné potvrdit nebo vyvrátit jejich pravdivost a shrnout tak výsledky výzkumu.

1. Průmyslové město může mít genia loci – ano, hypotéza platí. Výzkum potencionálního genia loci založený na vlastním měření potenciálu města pro genia loci dokázal že i průmyslová města mohou mít svého genia loci a vybrané industriální lokality mohou být považovány za významnou část lidské historie.

2. Mladá Boleslav má svého genia loci – hypotéza se nepotvrdila. Ačkoliv potenciál Mladé Boleslavi pro genius loci byl dle tabulky vlastního měření vysoký, dotazníkové šetření prokázalo pravý opak. Obyvatelé města i ostatní obyvatelé ČR se shodují, že Mladá Boleslav genia loci nevyzařuje a nepovažují ji ani za zajímavý turistický cíl. Problémem Mladé Boleslavi není nedostatek historického, kulturního nebo přírodního potenciálu, jedná se o silné působení firmy Škoda auto na chod města, které s sebou přináší patologické jevy jako je kriminalita nebo dopravní zácpy.

3. Obyvatelé Mladé Boleslavi jsou spokojeni se zdejším životem – hypotéza se též nepotvrdila. Dotazníkové šetření dokázalo že obyvatelé Mladé Boleslavi nejen nepovažují své město za místo s geniem loci, ale současně nejsou spokojeni se zdejším životem. Ačkoliv hodnota spokojenosti obyvatel s městem byla v průměru 5,5, současně respondenti upozorňují na negativní proměnu Mladé Boleslavi během let. Převažovala také skupina obyvatel, která plánuje nebo by se chtěla z města odstěhovat. Vše shrnuje otázka, kde měli respondenti napsat tři slova, která je napadnou v souvislosti s Mladou Boleslaví. Mezi nejčastějšími odpověďmi byli mimo *Škoda Auto* také *průmysl*, *cizinci*, *špatná doprava* a *špatné parkování*. Takto by dle mého názoru ani průměrně spokojený obyvatel své město vidět neměl.

4. Ostatní obyvatelé ČR nevnímají Mladou Boleslav jako atraktivní město – ano, hypotéza se potvrdila. I přesto že v dotazníkovém šetření hodnotily respondenti skupiny č.2 Mladou Boleslav na Cantrilově škále lépe než její obyvatelé, ani oni nepovažují Mladou Boleslav za zajímavý turistický cíl. Mladou Boleslav si spojují pouze s firmou Škoda Auto, někteří s nákupy a jmény obchodních středisek. Velká část respondentů zmiňuje negativní atmosféru průmyslového areálu Škoda Auto.

6 Didaktický rozměr genia loci průmyslových měst

Didaktický rozměr genia loci lze aplikovat ve vzdělávacím systému v mnoha podobách. Tento pojem lze zapojit obecně jako duch, zvláštní atmosféru, kterou vyjadřují nejen místa, ale i lidé nebo věci. Takto by mohl být genius loci zapojen do vzdělávacích plánů dějepisu / historie pro lepší pochopení některých historických etap. Žák by byl schopen vysvětlit dnešní podobu některých míst pomocí pátrání v historii.

Dále lze zapojit genius loci měst, specificky i genius loci průmyslových měst. Toto by se dalo zapojit do zeměpisu. Šlo by například mapovat lokality města, která vyzařují genia loci. Samozřejmě by šel genius loci měst zapojit opět do dějepisu/historie. Zkoumání genia loci souvisí s hledáním míst, které mají významnou historii, kterou je potřeba poznávat. Dalším předmětem by mohla být občanská výchova / společenské vědy, kdy by si žák uvědomoval význam lokalit s geniem loci a učil se podporovat a rozvíjet ochranu takových lokalit. Zkoumání genia loci průmyslových měst (např. na případě Ostravy) by žákům pomohl připomenout, že nejen politika a kultura, ale také průmysl je významným bodem naší historie.

Genius loci souvisí se subjektivním poznáváním. Jeho zapojení do vzdělávacích plánů by postavilo výuku některých teoretických faktů na novou úroveň. Zapojení osobních pocitů do výuky je dobré k vytváření vlastních myšlenek a hodnot, což by mělo být jedním z hlavních cílů vzdělávacího systému. Příkladem můžeme uvést terénní hodinu zeměpisu na 2. stupni základní školy, kdy by žáci poznávali své město nebo obci skrz hledání a pociťování genia loci. Tento způsob výuky nejen, že žáky bude více bavit, ale také jim pomáhá uvědomovat si důležitost historických a přírodních památek a důvody jejich ochrany.

Dle mého názoru je v dnešní uspěchané době důležité poukazovat žáky na historické a přírodní bohatství naší krajiny. Je důležité je umět zastavit a nechat je pocítit atmosféru místa, i kdyby měla být negativní. Pozorování a uvědomování si svého okolí vede žáky k lepšímu soužití s krajinou i místem svého bydliště.

Závěr

Genius loci je termínem, který má dnešní společnost v podvědomí, ale neuvědomuje si jeho plný význam. Neznalost plného významu tohoto pojmu neumožňuje proniknout do jeho problematiky a naplno genius loci vnímat. Ačkoliv se v současné geografii objevuje několik studií na téma genius loci, geni loci měst je věnována pouze minimální pozornost. Problematika genia loci je z mého pohledu velice důležitá, protože učí člověka pracovat s vlastními pocity a uvědomovat si hodnoty okolní krajiny. Pokud chceme mít dobrý život musíme se umět sžít s okolní krajinou.

Ve svém výzkumu, opřeném o rešerše základní literatury jsem se snažila hledat potencionální genius loci českých a průmyslových měst. Výzkum jsem založila na popisu příkladových evropských i českých průmyslových měst. Proběhlo vlastní měření pomocí sedmi indikátorů, z kterého vyplynul potenciál jednotlivých měst pro genius loci. Tento výzkum potvrdil že je možné, aby průmyslové město mělo svého genia loci.

Nedílnou součástí bylo vytvoření případové studie průmyslového města – Mladé Boleslavi. V této studii jsem popsala geografii města Mladá Boleslav se zaměřením na automobilový průmysl. Studie je doplněna o dotazníkové šetření, v kterém se mi podařilo získat odpovědi od 118 respondentů, kteří byli rozděleni do dvou skupin – obyvatelé Mladé Boleslavi a ostatní obyvatelé ČR. Z výzkumu a dotazníkového šetření vyplynulo potvrzení nebo vyvrácení hypotéz stanovených v úvodu práce.

Ačkoliv výzkum genia loci průmyslových měst potvrzuje hypotézu, že průmyslové město může mít genia loci, z dotazníkového šetření vyplynulo, že město Mladá Boleslav svého genia loci nemá. Hlavním problémem je zde značné působení místní firmy Škoda Auto na chod města, které s sebou přináší kromě ekonomické prosperity také nespokojenost místních obyvatel a patologické jevy jako je špatná dopravní situace nebo zvýšená kriminalita.

Výzkum genia loci Mladé Boleslavi nedopadl pozitivně. Zdejší obyvatelé nejsou spokojeni s místním životem a ostatní obyvatelé České republiky si město spojují pouze s automobilkou Škoda Auto. Dle mého názoru je možné toto změnit pomocí zlepšení městského marketingu. Zlepšování městského marketingu a propagace města by mohla pomoci k lepšímu vnímání genia loci některých lokalit ve městě. Získané výsledky z této práce lze použít pro další výzkum v oblasti marketingu města spojeného s geniem loci, čehož by se mělo dle mého názoru využít.

Seznam použitých zdrojů

Literatura

- CÍLEK, Václav. *Prohlédni si tu zemi*. Praha: Dokořán, 2012. ISBN 978-80-7363-419-3.
- DAY, Christopher. *Duch a místo*. Brno: ERA, 2004. ISBN 80-86517-95-0.
- HERČÍK, Karel. *Čtení o Mladé Boleslavi*. 2., rozš. vyd. Mladá Boleslav: Kultura města Mladá Boleslav, 2010. ISBN 978-80-254-8459-3.
- HRADIL, Radomil. *Duše měst*. Hranice: Fabula, 2010. ISBN 978-80-86600-67-3.
- IVANIČKA, Koloman. *Slovensko – Génus loci*. Bratislava: Eurostav, 1999. ISBN 80-968-1833-3.
- KOCOUREK A KOL., Jaroslav. *Boleslav: Mladá a krásná*. Mladá Boleslav: Kultura města Mladá Boleslav a.s. - Infocentrum Mladá Boleslav, 2018. ISBN 978-80-2704-222-7.
- NORBERG-SCHULZ, Christian. *Genius loci: krajina, místo, architektura*. 2. vyd. Praha: Dokořán, 2010. ISBN 978-807363-303-5.
- PIKOUS, Jan, PIKOUS, Šimon, ŠEBELKA, Jan. *Město Liberec*. Liberec: Šimon Pikous, Liberec ve spolupráci se Statutárním městem Liberec, 2018. ISBN 978-80-270-4532-7.
- RYBA, Jiří. Genius loci. In: MAŘÍKOVÁ, Hana, Miloslav PETRUSEK a Alena VODÁKOVÁ, eds. *Velký sociologický slovník: I. svazek, A-O*. Praha: Karolinum, 1996, s. 341 ISBN 80-7184-164-1.
- ŠENKOVÁ, Silva. *Latinsko-český, česko-latinský slovník*. 3. opr. vyd. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2002. ISBN 80-718-2144-6.
- TUAN, Yi-Fu. *Space and Place: The Perspective of Experience*. 7. Minnesota: University of Minnesota Press, 1997. ISBN 0-8166-0884-9.
- VENCÁLEK, Jaroslav. *Protisměry územní identity*. Český Těšín: Olza, 1998. ISBN 80-860-8210-5.
- VODÁKOVÁ, Alena. Genius. In: MAŘÍKOVÁ, Hana, Miloslav PETRUSEK a Alena VODÁKOVÁ, eds. *Velký sociologický slovník: I. svazek, A-O*. Praha: Karolinum, 1996, s. 341. ISBN 80-7184-164-1.
- VONDRUŠKA, Vlastimil, VONDRUŠKOVÁ, Alena. *Město*. Praha: Vyšehrad, 2013. Průvodce českou historií. ISBN 978-80-7429-346-7.

Internetové zdroje

- BARNES, Trevor. Genius Loci. In: GREGORY, Derek, Ron JOHNSTON, Geraldine PRATT, Michael J. WATTS a Sarah WHATMORE, eds. *The Dictionary of Human Geography* [online]. 5th edition. Chichester: Wiley-Blackwell, 2009, s. 272 [cit. 2019-04-05]. ISBN 978-1-4051-3288-6. Dostupné z: <https://1url.cz/iMZJE>

ČESKÝ KRUMLOV [online]. Český Krumlov: město Český Krumlov, 2019 [cit. 2019-05-23]. Dostupné z: <http://www.ckrumlov.info/php/>

ČSÚ 2019. TAB. 3 Počet obyvatel v obcích České republiky k 1. 1. 2019 [xls] 1. 1. 2019 [Dostupné dne 15. 6. 2019] Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/pocet-obyvatel-v-obcich-za0wri436p>

ČSÚ 2011. TAB. 111 Obyvatelstvo podle pohlaví a podle druhu pobytu, státního občanství, způsobu bydlení, národnosti a náboženské víry [xls] 2011 [Dostupné dne 15. 6. 2019] Dostupné z: <https://1url.cz/0t08X>

ČSÚ 2011. TAB. 112 Obyvatelstvo podle pohlaví a podle věku, rodinného stavu a nejvyššího ukončeného vzdělání [xls] 2011 [Dostupné dne 15. 6. 2019] Dostupné z: <https://1url.cz/0t08X>

ČSÚ 2011. TAB. 113 Obyvatelstvo podle pohlaví a podle ekonomické aktivity [xls] 2011 [Dostupné dne 15. 6. 2019] Dostupné z: <https://1url.cz/0t08X>

DÜSSELDORF [online]. Düsseldorf: Düsseldorf, 2019 [cit. 2019-06-07]. Dostupné z: <https://www.duesseldorf.de/?L=0>

DÜSSELDORF Německo. Česká televize [online]. Praha: Česká televize, 2019, 2013 [cit. 2019-06-07]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10697558767-bedekr/213562260140009-dusseldorf/>

EUROPE: QUALITY OF LIFE INDEX BY COUNTRY 2019. Numbeo [online]. Srbsko: Numbeo, 2019, 2019 [cit. 2019-06-08]. Dostupné z: https://www.numbeo.com/quality-of-life/rankings_by_country.jsp?title=2019@ion=150

HENDERSON, George. Place. In: GREGORY, Derek, Ron JOHNSTON, Geraldine PRATT, Michael J. WATTS a Sarah WHATMORE, eds. *The dictionary of human geography* [online]. 5th edition. Chichester: Wiley-Blackwell, 2009, s. 539 [cit. 2019-04-06]. ISBN 978-1-4051-3288-6. Dostupné z: <https://1url.cz/iMZJE>

HISTORIE ŠKODA. ŠKODA AUTO a.s. [online]. Mladá Boleslav: ŠKODA AUTO, 2019, 2019 [cit. 2019-06-18]. Dostupné z: <https://www.skoda-auto.cz/o-nas/historie>

HOFMANN, Eduard, Hana SVOBODOVÁ a Antonín VĚŽNÍK. *Vybrané kapitoly ze socioekonomické geografie České republiky* [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2013 [cit. 2019-06-24]. ISBN 978-80-210-6229-0. Dostupné z: <https://1url.cz/TMZJR>

GEOMORFOLOGICKÉ CELKY ČR – vysočiny, pahorkatiny, nížiny. *Treking.cz* [online]. Ostrava: Redakce časopisu TREKING, 2019, 2007 [cit. 2019-06-15]. Dostupné z: <https://www.treking.cz/regiony/celky.htm>

GROMOVSKÁ, Michaela. *Genius loci Liberce* [online]. Liberec, 2014 [cit. 2019-04-06]. Dostupné z: <https://1url.cz/QMZJa>

KLADNO: Město pro kvalitní život [online]. Kladno: Statutární město Kladno, 2010 [cit. 2019-06-11]. Dostupné z: <https://mestokladno.cz/index.asp>

KONCEPT SMART CITIES. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR [online]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2019, 2019 [cit. 2019-06-05]. Dostupné z: <https://www.mmr.cz/cs/Temp/Smart-Cities/Koncept-Smart-Cities>

- KOROS, Jan. *Šťěstí jako součást kvality života* [online]. Liberec, 2019 [cit. 2019-06-04]. Bakalářská práce. Technická univerzita Liberec. Vedoucí práce RNDr. František Murgaš, Ph.D.
- KŘÍŽOVÁ, Lucie. *Genius loci jako estetický problém* [online]. Praha, 2016 [cit. 2019-04-06]. Dostupné z: <https://1url.cz/yMZJV>
- LIBEREC* [online]. Liberec: statutární město Liberec, 2019 [cit. 2019-05-24]. Dostupné z: <https://www.liberec.cz>
- MAPAKRIMINALITY.CZ* [online]. Praha: ProPolice/Otevřená společnost, 2019 [cit. 2019-06-14]. Dostupné z: <http://www.mapakriminality.cz/>
- MAPY.CZ [online]. *Seznam.cz*, 2019 [cit. 2019-06-06]. Dostupné z: <https://mapy.cz/zakladni?x=15.0653000&y=50.7639000&z=11>
- MALÁ FATRA OOCR [online]. *Žilina: Región Malá Fatra*, 2018 [cit. 2019-06-08]. Dostupné z: <https://www.regionmalafatra.sk/>
- MĚSTO ŽILINA* [online]. Žilina: Mesto Žilina, 2019 [cit. 2019-06-08]. Dostupné z: <http://www.zilina.sk/>
- MĚSTO ŽILINA: *Turistická informační kancelária* [online]. Žilina: TIK mesta Žilina, 2019 [cit. 2019-06-08]. Dostupné z: <http://www.tikzilina.eu/>
- MĚSTO ZNOJMO*: stránky o městě Znojmě a jeho okolí [online]. Znojmo: Pavel Jurka, 2009 [cit. 2019-05-28]. Dostupné z: <http://www.znojmo.net/>
- MLADÁ BOLESLAV* [online]. Mladá Boleslav: Statutární město Mladá Boleslav, 2019 [cit. 2019-06-15]. Dostupné z: <http://www.mb-net.cz/>
- MURGAŠ, František. *Základy humánní geografie 1: Geografie obyvatelstva a sídel* [online]. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2016a [cit. 2019-06-04].
- MURGAŠ, František. *Základy humánní geografie 2: Ekonomická geografie* [online]. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2016b [cit. 2019-06-04]. ISBN 978-80-7494-285-3.
- NÁRODNÍ KLENOTY: Ostrava – Ocelové město. *Česká televize* [online]. Praha: Česká televize, 2019, 2017 [cit. 2019-06-08]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10361869257-narodni-klenoty/215562235200015-ostava-ocelove-mesto/>
- OSTRAVA!!!* [online]. Ostrava: Magistrát města Ostravy, 2019 [cit. 2019-06-08]. Dostupné z: <https://www.ostrava.cz/cs>
- OSTRAVAINFO!!!* [online]. Ostrava: Černá louka, 2019 [cit. 2019-06-08]. Dostupné z: <https://www.ostravainfo.cz/>
- SEAMON, David a Jacob SOWERS. *Place and Placelessness* (1976): Edward Relph. In: HUBBARD, P., R. KITCHEN a G. VALLENTINE. *Key Text in Human Geography* [online]. London: Sage, 2008, s. 43-51 [cit. 2019-04-29]. ISBN 9781412922616. Dostupné z: https://www.academia.edu/4446545/Place_and_Placelessness_Edward_Relph

TOULAVÁ KAMERA: Kladno. *Česká televize* [online]. Praha: Česká televize, 2019, 2016 [cit. 2019-06-11]. Dostupné z: <https://1url.cz/vMZJs>

TOUŠEK, Václav, Josef KUNC a Jiří VYSTOUPIL, eds. *Ekonomická a sociální geografie* [online]. Brno: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008 [cit. 2019-06-04]. ISBN 978-80-7380-114-4.

VÁVRA, Jaroslav. *Jedinec a místo, jedinec v místě, jedinec prostřednictvím místa*. Geografie [online]. 2010, 2010, roč. 115, č. 4, s. 461–478 [cit. 2019-04-06]. Dostupné z: <https://1url.cz/YMZJF>

VÁVRA, Jaroslav. *Vnímání místa: Výuka (nejen) zeměpisu nejen poznáváním a hodnocením, ale i vnímáním s využitím Yi-Fu Tuanovy koncepce*. Britské listy [online]. Občanské sdružení Britské listy, 2003 [cit. 2019-04-06]. ISSN 1213-1792. Dostupné z: <https://legacy.blisty.cz/art/14798.html#1.%20%C3%9Avod>

VENCÁLEK, Jaroslav. *Genius loci*. In: Geografické rozhledy [online]. Česká geografická společnost, 2008/2009, roč. 18, č. 4, s. 4–5 [cit. 2019-04-05]. ISSN 1210-3004. Dostupné z: <https://www.geograficke-rozhledy.cz/archiv/clanek/684/pdf>

VISIT LIBEREC [online]. Liberec: Statutární město Liberec, 2019 [cit. 2019-05-25]. Dostupné z: <https://www.visitliberec.eu/>

VOJTĚŠSKÁ HUTĚ. Fotogalerie / Veruce.cz [online]. veruce.cz, 2019, 2012 [cit. 2019-06-11]. Dostupné z: <http://foto.veruce.cz/nove-fotografie/vojteska-hut/>

WYLIE, John. *Sence of Place*. GREGORY, Derek, Ron JOHNSTON, Geraldine PRATT, Michael J. WATTS a Sarah WHATMORE, eds. *The Dictionary of Human Geography* [online]. 5th edition. Chichester: Wiley-Blackwell, 2009, s. 676 [cit. 2019-04-05]. ISBN 978-1-4051-3288-6. Dostupné z: <https://1url.cz/iMZJE>

ZNOJEMSKÁ BESEDA: Portál kultury a cestovního ruchu ve Znojmě [online]. Znojmo: Galileo Corporation, 2019 [cit. 2019-05-28]. Dostupné z: <https://www.znojmskabeseda.cz/>

Seznam příloh

Příloha 1: Dotazník	65
Příloha 2: Fotografická dokumentace Mladé Boleslavi.....	68

Přílohy

Příloha 1: Dotazník

GENIUS LOCI MLADÉ BOLESLAVI

Dobrý den,

Jmenuji se Lucie Klacková, jsem studentkou Technické univerzity v Liberci a píši bakalářskou práci na téma Genius loci Mladé Boleslavi. Předem děkuji za několik minut vašeho času, který věnujete vyplnění následujícího dotazníku. Dotazník je zaměřen na město Mladá Boleslav, jeho charakteristiky, a především na porovnání vnímání města jeho obyvateli, lidmi, kteří zde pracují nebo studují s vnímáním města ostatními obyvateli České republiky. Dotazník je anonymní a data budou použita výhradně v mé bakalářské práci.

1. Pohlaví:

- a) Muž
- b) Žena

2. Věk:

- a) 18–26
- b) 27–35
- c) 36–50
- d) 51–70
- e) 71 a více

3. Vzdělání:

- a) Základní
- b) Učňovské a středoškolské bez maturity
- c) Středoškolské s maturitou
- d) Vysokoškolské

4. Jak jste spokojeni se svým životem? Odpověď uveďte prosím na škále 0–10, kde 0 znamená absolutní nespokojenost a 10 absolutní spokojenost s vaším životem.

.....

5. Jaký je váš vztah k městu Mladá Boleslav?

- a) Bydlím zde – narodil jsem se zde
- b) Bydlím zde – přistěhoval jsem se sem
- c) Dojíždím sem pravidelně za prací nebo za studiem
- d) Jezdím sem pravidelně na návštěvu z turistických nebo osobních důvodů
- e) Narodil jsem se zde, ale již zde nebydlím
- f) Žádný – nikdy jsem Mladou Boleslav nenavštívil. (Pokud pro vás platí tato možnost, prosím odpovězte i tak na otázky 6, 7, 8, 9, 15 a 17).
- g) Jiný:

6. Napište prosím 3 slova, která vás jako první napadnou, když se řekne Mladá Boleslav:

.....

7. Jak byste na škále 0–10 ohodnotili Mladou Boleslav? (kde 0 znamená, že Mladou Boleslav vnímám velmi negativně jako nesympatické až odpudivé město, 5 znamená, že Mladou Boleslav vnímám jako průměrné město, které v ničem nevyniká a 10 znamená, že Mladou Boleslav vnímám jako nejkrásnější město na světě, ve kterém se žije skvěle).

.....

8. Existují místa, která vyzařují zvláštní atmosféru, mají tzv. Genia loci (v překladu duch místa). Tato atmosféra působí i na lidi, kteří dané město nikdy nenavštívili. Ve světě je takovýmto místem např. Rio de Janeiro, v Evropě Paříž, u nás centrum Prahy nebo Český Krumlov. Myslíte si, že Mladá Boleslav oplývá takovou atmosférou?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nevím

9. Pokud ano, vnímáte tuto atmosféru jako pozitivní nebo spíše negativní?

- a) Pozitivní
- b) Negativní
- c) Nevím

10. Pokud ano, která místa nebo lokality ve městě tuto atmosféru (pozitivní i negativní) vyjadřují? Napište prosím jedno až tři místa/lokality.

.....

11. Kdo nebo co podle vás nejvíce ovlivňuje atmosféru Mladé Boleslavi?

- a) Místní obyvatelé
- b) Místní firma(y)
- c) Vedení města
- d) Turisté
- e) Architektura
- f) Nevím

12. Máte pocit, že se atmosféra Mladé Boleslavi změnila od doby vašeho dětství, přistěhování nebo vaší poslední návštěvy?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nevím

13. Pokud ano, vnímáte tyto změny jako pozitivní nebo spíše negativní?

- a) Pozitivní
- b) Negativní
- c) Nevím

14. Pokud jste obyvatelem Mladé Boleslavi, uveďte prosím, jak jste spokojen/a se životem ve tomto městě? Odpověď uveďte prosím na škále 0–10, kde 0 znamená absolutní nespokojenost a 10 absolutní spokojenost se životem v Mladé Boleslavi.

.....

15. Pokud nejste obyvatelem Mladé Boleslavi, uveďte prosím, jak jsou podle vás obyvatelé tohoto města spokojeni se životem v něm? Odpověď uveďte prosím na škále 0–10, kde 0 znamená absolutní nespokojenost a 10 absolutní spokojenost se životem v Mladé Boleslavi.

.....

16. Pokud jste obyvatelem Mladé Boleslavi, plánujete nebo byste se chtěl odstěhovat?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nevím

17. Považujete Mladou Boleslav za zajímavý turistický cíl?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nevím

18. Pokud ano, co se vám na městě líbí nejvíce?

.....
.....

Děkuji za váš čas. Vaše odpovědi mi pomohou napsat bakalářskou práci o městě, které mám ráda 😊.

S přáním hezkého dne,

Lucie Klacková

Technická univerzita v Liberci

Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická

Katedra geografie

Příloha 2: Kulturní a přírodní památky Mladé Boleslavi

Obr. 1 Mladoboleslavský hrad

Zdroj: Autorka (datum pořízení snímku: 21. 6. 2019)

Obr. 2 Kamenný ostroh s Mladoboleslavským hradem z pohledu z Ptácké ulice

Zdroj: Autorka (datum pořízení snímku: 21. 6. 2019)

Obr. 3 Nádvoří Mladoboleslavského hradu
Zdroj: Autorka (datum pořízení snímku: 21. 6. 2019)

Obr. 4 Palác Templ na kamenném srázu z pohledu z Ptácké ulice
Zdroj: Autorka (datum pořízení snímku: 21. 6. 2019)

Obr. 5 Nádvoří paláce Templ
Zdroj: Autorka (datum pořízení snímku: 21. 6. 2019)

Obr. 6 Staroměstské náměstí s budovou Staré radnice a vyhlídkovou věží
Zdroj: Autorka (datum pořízení snímku: 21. 6. 2019)

Obr. 7 Renesanční domy na Staroměstském náměstí
Zdroj: Autorka (datum pořízení snímku: 21. 6. 2019)

Obr. 8 Budova městského divadla
Zdroj: Autorka (datum pořízení snímku: 21. 6. 2019)

Obr. 9 Budova Gymnázia Dr. Josefa Pekaře
Zdroj: Autorka (datum pořízení snímku: 21. 6. 2019)

Obr. 10 Park na Výstavišti v blízkosti městského divadla a Gymnázia Dr. Josefa Pekaře
Zdroj: Autorka (datum pořízení snímku: 21. 6. 2019)

Obr. 11 Budova Průmyslové školy – jedna z nejvýznamnějších památek moderní architektury ve městě
Zdroj: Autorka (datum pořízení snímku: 21. 6. 2019)

Obr. 12 Karmel (bývalé centrum Jednoty bratrské) – Vzdělávací centrum Škoda auto (vlevo) a Kostel sv. Bonaventury (vpravo)

Zdroj: Autorka (datum pořízení snímku: 21. 6. 2019)

Obr. 13 Karmel (bývalé centrum Jednoty bratrské) – budova bývalého kláštera

Zdroj: Autorka (datum pořízení snímku: 21. 6. 2019)

Obr. 14 Sbor českých bratří na Českobratrském náměstí
Zdroj: Autorka (datum pořízení snímku: 21. 6. 2019)

Obr. 15 NPP Radouč

Zdroj: Autorka (datum pořízení snímku: 21. 6. 2019)

Obr. 16 Pískovcové svahy NPP Radouč – pohled z městské části Podlázky

Zdroj: Autorka (datum pořízení snímku: 21. 6. 2019)

Obr. 17 Lesopark Štěpánka

Zdroj: Autorka (datum pořízení snímku: 21. 6. 2019)

Obr. 18 Jizera v městské části Podlázky

Zdroj: Autorka (datum pořízení snímku: 21. 6. 2019)